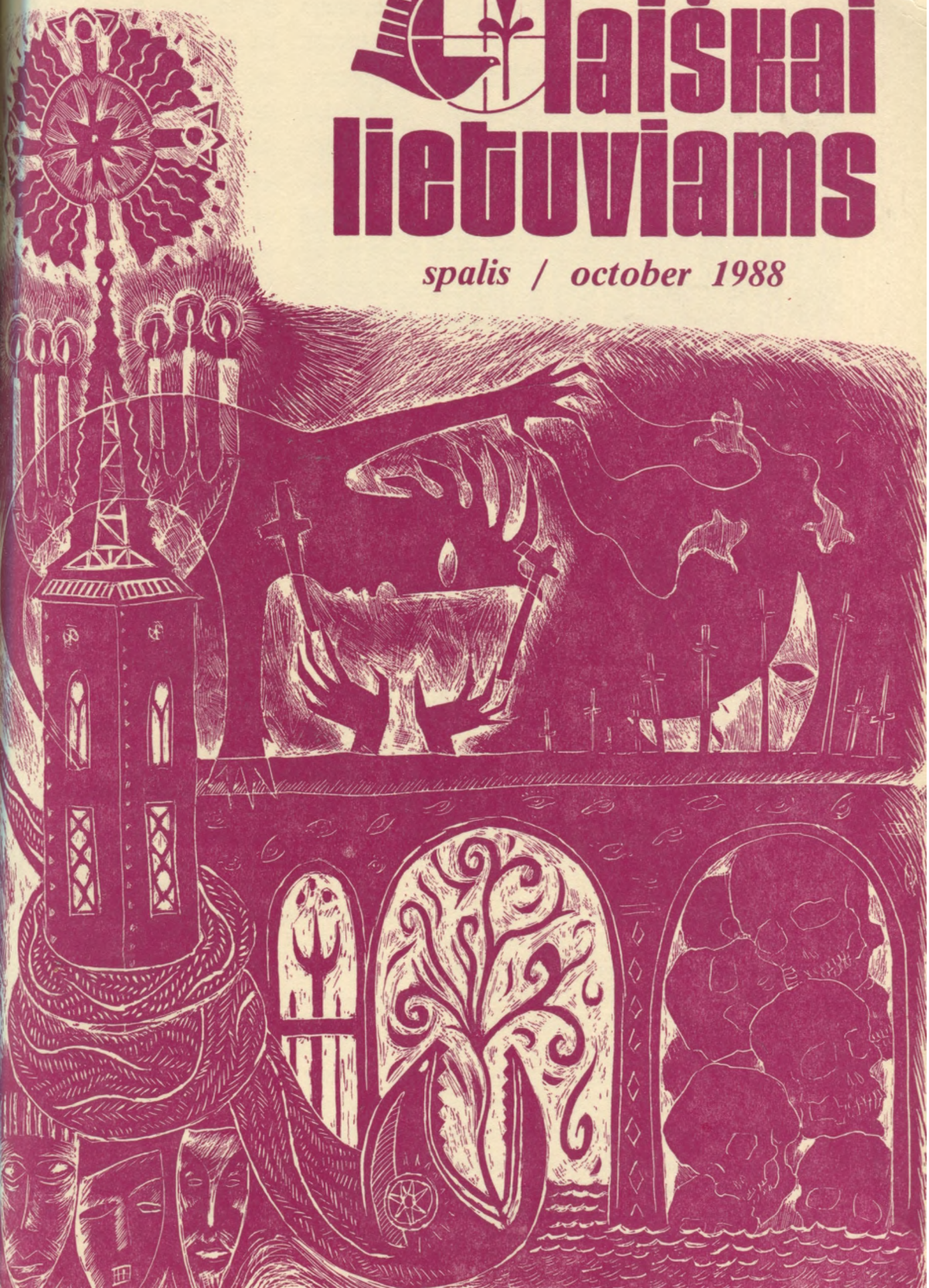

laiškai lietuviams

spalis / october 1988

POKALBIS SU KARDINOLU	289	Mindaugas Barysas
BŪDAMAS SILPNAS, ESU GALINGAS	292	Chiara Lubich
SUGRĮŽĘS PERRAŠYK TESTAMENTĄ	293	Algirdas Nakas
DIDŽIOJI NELAIMĖ — SUNYKĘS AUKOS SUPRATIMAS	297	Kun. Sigitas Tamkevičius
IŠ MŪSŲ PASTORACINĖS VEIKLOS	299	A. Saulaitis, S.J.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KELIONĖ Į PIETŲ AMERIKĄ (II)	303	Stasė Vaišvilienė
KALBOS DŽIAUGSMAS	305	K. P.
KAIP PRISIDĖTI PRIE PILNUTINIO IŠSIVYSTYMO	307	P. Daugintis, S.J.
KETURIOLIKTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS	311	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠEIMOS VARGAI IR DŽIAUGSMAI	312	Ramunė Kubiliūtė
KAM REIKALINGA LIETUVIŲ KALBA IŠVEIVIOJE	314	Rima Polikaitytė
EILĖRAŠČIAI	316	Rasa Miliauskaitė
TĖVYNĖJE	317	Gediminas Vakarīs
KALBA	319	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS	321	Red.
ŠYPSULIAI	322	Red.
ATGARSIAI	323	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	321, 322, 323	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos į Pietų Ameriką.
Viršelio piešinys — Rasos Sutkutės.

POKALBIS SU KARDINOLU

Pas kardinolą Vincentą Sladkevičių, vos grįžusį iš Romos, buvo nuvykęs pasikalbėti "Tiesos" korespondentas Mindaugas Barysas. Čia perspausdiname pažodžiui tą pasikalbėjimą.

Redakcija

*

Namas atokioje gatvelėje Kaišiadorių pakraštyje. Pravėrę žaliai dažytus vartelius, grįstu taku priėjome priebutį, iš saulėtos pietų pusės lyg vijokliais apaugusį vynuogėmis su nedidukės uogas jau užmezgusiomis kekėmis. Obelis, savo plačiomis šakomis apgaubus aklinau uždarytą, matyt, nenaudojamą šulinį, teikia pavėsį ir greta pastatytam suolui, tarsi kviečiančiam pailsėti. Vos spėjus žvilgsniu apmesti kiemą, išgirdęs žingsnius ar balsus, tarpduryje pasirodė šeiminkas ir, santūriai šypsodamasis, ištiesė rankas pasisveikinimui.

Kardinolas Vincentas Sladkevičius, taip draugiškai sutikęs, pakvietė į kambarį. Pasienyje — knygų lentynos. Aplinka kukli, gal net asketiška. Iškilmingumą savaip pabrėžė šeiminko rūbas. Vilkėjo jis juoda sutana su raudonais kraštų apvadais. Ant krūtinės žvilgėjo kryžius. Per juosmenį buvo persijuosęs purpurine juosta. Buvo vienplaukis, ir purpurinę kardinolo kepuraite pastebėjau tik vėliau, kai susėdome greta prie apskrito gelumbe padengto stalo ir ant gretimo perkėlė didžiulę puokštę kuplių rožių, kurias šitomis dienomis atveža gausūs sveikintojai ne tik iš Lietuvos. ..

Interviu "Tiesai" klausimus prelatas Jonas Jonys, kurijos kancleris, padėjęs į šį susitikimą, kardinolui buvo perdavęs kiek ankstėliau, ir puslapis rašomąją mašinėlę prirašyto teksto, gulėjęs ant stalo, laukė atsakymų. Norėjome gauti juos raštu — tai padeda išvengti bet kokių netikslumų: Vin-

Kardinolas Vincentas Sladkevičius prie Šv. Kazimiero kolegijos Romoje.

centas Sladkevičius, tada dar vyskupas, per tokį bendravimą su mūsų spaudos darbuotojais yra patyręs ir nemalonių akimirkų. Tačiau mūsų pašnekovas šį kartą irgi pasiūlė atsakyti gyvu žodžiu, ir išankstiniai klausimai tapo pokalbio šerdimi.

Štai šis interviu.

— *Norime visų pirma pasveikinti su Šventojo sosto pareikštu aukštu Jūsų veiklos įvertinimu ir kardinolo titulo suteikimu, Prašytume bent trumpai pasidalyti viešnagės Vatikane šia proga įspūdžiais.*

— Mane labiausiai džiugina, kad lietuviškumas šiuo atveju buvo išryškintas kaip niekada. Buvo minima ne tiek mano pavardė, kiek visiems mums brangus Lietuvos vardas. Pakėlimo į kardinolus proga buvo atvykęs gana didelis užsienio lietuvių būrelis, buvo atstovų iš Lietuvos, įsijungė į iškilmės kitų tautų žmonės — dvasininkai ir pasauliečiai.

Apeigų metu bendruomeninė malda skaitoma beveik visų kraštų kalbomis, iš kur yra naujieji kardinolai. Pirmą kartą Vatikano didžiojoje salėje malda lietuviškai nuskambėjo antroji — tuoj pat po angliškosios, po to ji sekė vokiečių, prancūzų, lenkų ir kitomis kalbomis. Teikė džiaugsmo, kad Lietuvos vardą minėjo spauda, beje, ne tik Italijos. Pavyzdžiui, laikraštis "New York Times" skelbdamas pažymėjo, kad iš dvidešimt penkių į kolegiją įvestų naujų kardinolų du yra amerikiečiai ir vienas lietuvis.

Buvo priėmimai Vatikano salėse. Lietuviams ji teko bene iškilmingiausia — Sosto salė. Specialią audienciją, kuri truko apie pusę valandos, mums skyrė popiežius Jonas Paulius II. Pradėjęs kalbą itališkai, Šventasis Tėvas dalelę jos įterpė ir lietuviškai. Popiežius pažymėjo, kad paskyrimas kardinolu yra svarbi pakopa gyvenime, pašvęstame Dievui ir kunigo tarnybai, svarbi gairė ir visos bažnyčios Lietuvoje keliui. "Jūsų asmenyje, gerbiamas broli, — pasakė Jonas Paulius II, — su meile sveikinu ir laiminu Lietuvos Bažnyčią ir visą lietuvių tautą. Šiais Marijos metais lietuvių vyskupo paskyrimas šventosios Romos Bažnyčios

kardinolu yra Marijos dovana jūsų tautai. Būkite už ją dėkingi ir mokėkite būti jos verti".

— *Kardinolų kolegijos nariai pagal tradiciją, įsigalėjusią dar nuo pirmųjų krikščionybės amžių, priklauso ir Romos dvasiškiai. Kuo tai konkrečiai pasireiškia?*

— Kiekvienas kardinolas tampa ir Romos piliečiu, jo dvasinei globai paskiriama viena bažnyčia su parapija. Taigi dabar turime lyg ir koloniją, — su šypsena kalbėjo kardinolas V. Sladkevičius. — Tai naujoje miesto dalyje, prie Ostijos uosto įsikūrusi šv. Dvasios parapija, turinti apie 18 tūkstančių tikinčiųjų. Čia visos lietuvių tautos laimėjimas, pasiektas be ginklo. Šią parapiją man būtina dažniau aplankyti.

— *Ar Jums, kaip kardinolų kolegijos nariui, tenka kokios naujos pareigos Lietuvoje?*

— Kaip vyskupų konferencijos pirminkui man tenka vadovauti episkopatui. Bet tai pareigos, turėtos ir anksčiau. Kaip kardinolas privalėsiu dalyvauti kardinolų kolegijos posėdžiuose, kai tik būsiu Švento Tėvo šiam reikalui kviečiamas.

— *Valstybė mūsų šalyje atskirta nuo bažnyčios. Tačiau ir ankstesniais sunkiais visai tarybinei visuomenei metais dvasininkai stengdavosi ir mokėdavo žmogų paguosti, suteikti dvasinės stiprybės. Dabar, prasidėjus persitvarkymo procesams, atsiranda ir naujų sąlyčio taškų bažnyčios ir valdžios veiklai. Ką čia reikėtų labiausiai pabrėžti?*

Iš netolimos praeities liko daug skaudžių žaizdų. Visi norime, kad jos būtų greičiau išgydytos.

— Brolau, — kardinolas nelauktai pavartojo tokį kreipinį, — bažnyčiai dar neseniai neleido niekur pasireikšti. Išimtis buvo tik propagandinis taikos šalininkų judėjimas, į kurį katalikų dvasininkus kviesdavo, kaip liaudis sako, tik dėl akių. Kuni-gams buvo draudžiama propaguoti netgi blaivybę. Nebuvo leidžiama labdarybė, merdėjo gailestingumas. Pernai pažymėtas Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejus daug kur panaudotas ne bažnyčios nuopelnams tautai

ir jos kultūrai pagerbti, bet dažnu atveju prieš religiją nukreiptai propagandai dar sustiprinti. O ar taip neseniai buvo švenčiamas Rusijos krikšto tūkstantmetis?

Laikai, atrodo, keičiasi. Tačiau praradimus kaip sugrąžinti? Ne visada tai ir pavyksta. Todėl dabar visi jaučiame tokį artimo meilės trūkumą. Mūsų visuomenei šis deficitas yra pats skaudžiausias. Pašalinti jį labai nelengva. Bet ugdyti artimo meilę, pakantumą kito nuomonei, savitarpio supratimą šiandien ypač būtina. Tai ir demokratijos abėcėlė.

Lygindami su netolima praeitimi, permainų matome. Nauji sąlyčio taškai bendrai veiklai išryškės vėliau, kai bus galutinai pašalinti suvaržymai bažnyčios veiklai. Tokias viltis puoselėjame.

— *Religinių bendruomenių reikmės pastaruoju metu išleidžiama daugiau įvairių leidinių. Kaip derėtų vertinti tai, kas padaryta, kas Jums kelia susirūpinimą, kokie svarbūs darbai laukia artimiausioje ateityje?*

— Kas praeityje padaryta — maži trūpinėliai. Dabar atsiranda viltį teikiančių pragiedrulių. Tikimės ir tikrai šviesios dienos.

Reikia religinio turinio populiarių knygų — jų neturime.

Gyvas periodinio leidinio katalikams išleidimo reikalas. Tikėjimas žmogų blogo nemoko. Šiandien ne tik pateisinti, bet ir suprasti sunku tuos žmones, ypač vadovus, kurie į praktikuojantį kataliką skersakiuodavo ar net atvirai jam priekaištaudavo. Laikas ne vien deklaruoti, bet visur įgyvendinti visais atžvilgiais lygias tikinčiojo ir netikinčiojo teises.

— *Visuomenės atsinaujinimas, kurį pradedame, suponuoja ir dorovinį atgimimą. Kokie čia turėtų būti bendri veiklos barai?*

— Be dorovinio atgimimo nėra ir negali būti tikro visuomenės atsinaujinimo. Privalome bendromis jėgomis tobulinti dorovinį žmonių auklėjimą, kad gyvenimas būtų šviesesnis ir tauresnis. Lietuvių tauta neturi skendėti alkoholyje, girtavimas jai niekad nebuvo būdingas. Išnaikinti jį buvo

užsimota, atrodo, labai rimtai. Bet kaip ne daug dar padaryta! Girtavimas pastaruoju metu pasireiškia tiesiog grėsminga forma. Tai todėl, kad ilgą laiką visais būdais buvo pataikaujama girtuokliams, bet kuria kaina — deja, nesiskaitant ir su tautos išsigimimo grėsme — buvo siekiama su degtine įvykdyti prekybos planą. Prekybininkai, kurie jos daugiau parduodavo, buvo ne baudžiami, kaip reikalautų sveikas protas, o skatinami, premijuojami.

Bendras uždavinys, vienas labiausiai neatidėliotinių, yra kelti žmonių dorovingumą, auklėti gerą jaunimą — mūsų tautos ateitį.

— *Nuoširdžiai dėkojame už atsakymus.*

*

Mūsų pokalbis kiek nelauktai užtruko, ir atsisveikinę prie vartelių pamatėme laukiančią naują kardinolą aplankyti atvykusią grupę iš užsienio. Kurijos kancleris vėliau parodė prašymams patenkinti ilgą visai šiai savaitei iš anksto suplanuotą lankytųjų sąrašą.

Kuklus vienaaukštis namelis, skendintis vešlioje vidurvasario žalumoje, ateinančius su gera valia sutinka svetingai.

BŪDAMAS SILPNAS, ESU GALINGAS

CHIARA LUBICH

"Būdamas silpnas, esu galingas" (2 Kor 12,10).

Su šiais žodžiais mes vėl grįžtame prie šv. Pauliaus antrojo laiško korintiečiams. Gindamasis nuo užpuolėjų, apaštalas čia užsimena apie ekstazes, nepaprastus regėjimus ir ypatingus apsireiškimus, kurie buvo jam Dievo duoti. Tačiau jis tuoju prideda, kad jam duodama garbė ne čia glūdi ir jo apaštalavimas tuo nesiremia. Daugiau jam yra garbės, kai jis įžeidinėjamas, persekiojamas, kai jį vargina žeminančios kūno negalės, kurios vis primena jo ribotumą, ir kai nesiliaujantys pažeminimai ir visokiausi kentėjimai leidžia jam dalyvauti Kristaus kančioje.

Jėzus atnešė mums išganymą ir pelnę Šventosios Dvasios dovaną tada, kai buvo pažemintas, kentėjo ant kryžiaus ir jautėsi visiškai sunaikintas bei visų apleistas.

Šv. Paulius suprato, kad Nukryžiuotasis moko, jog Dievas gelbsti pasaulį, naudodamas bandymus ir silpnumą tų, kuriuos pasirenka būti jo įrankiais. Kuo veiksmingiau pasireiškia* jo duodamos malonės galia, tuo aiškiau jaučiame savo nepakankamumą. Kai jaučiamės bejėgiški, kaip tik tada geriau suprantame, kad ne žmogaus galios lemia, bet Dievo galybė veikia.

Tada mes galime suprasti, kodėl Dievas išganymo darbui pasirenka instrumentus, kurie pasaulio akyse atrodo visiškai netinkami. Mes taip pat galime suprasti, kodėl jis tuos instrumentus šlifuoja ir rūpinasi jais, siųsdamas jiems įvairiausius bandymus. Kadangi mes visi esame pašaukti bendradarbiauti atpirkimo darbe, galime suprasti krikščionio gyvenimo bandymų prasmę. Bandymai paruošia kelią Viešpačiui; jie kreipia mūsų dėmesį į tai, kaip Dievo meilė veikia, vykdydama savo planą. Šv. Paulius buvo visiškai tuo įsitikinęs. Todėl jis ir gyrėsi savo negalėmis bei trūkumais. Jis nepriėmė jų tik rezignuodamas, bet kaip sąvybės, kuriose Dievo galybė gali pasireikšti.

Kaip tad mes turėtumėm pagal čia mąstomus apaštalo žodžius gyventi? Tikriausiai jie padės mums suprasti, kad turime keisti savo nusistatymą, pasitinkant gyvenimo bandymus. Ir mus jie gali ištikti: ligos, nelaimės, nepasisekimai, finansinės sunkenybės, nesupratimai, apsvylimai, gundymai, kliūtys... Bet kai šv. Paulius mus taip padrąsina, tai ir mes galėsime nežūrėti į juos kaip į nemalonius nutikimus, visiškai atsitiktinius, gal neišvengiamus, klaidų ar aplinkybių atneštus, išminties stokos padidtuotus. ...

Tie apaštalo žodžiai ragina mus daryti ką nors daugiau, daug daugiau. Jie primena, kad savo bandymuose turime matyti specialią Dievo intervenciją. Todėl jie kviečia mus kentėti bandymus ne pasyviai ir ne su rezignacija, bet juos priimti visa širdimi, su tikėjimu į Dievo meilės galybę. Tais

SUGRĮŽĘS PERRAŠYK TESTAMENTĄ

*(Suaugusiųjų konkurse III premiją
laimėjęs straipsnis)*

ALGIRDAS NAKAS

Modernioje visuomenėje kruopštus testamentą paruošimas ir surašymas yra ne tik išmintinga, bet ir reikalinga pastanga. Tai yra ypač aktualu tiems, kurių "dienos rieda vakarop". Nors testamentas yra išmintingas ir pozityvus poelgis, bet iš tikrųjų gali sukelti ginčų ir net didelių audrų šeimose su negatyviomis pasekmėmis. Pasisakant šiuo palikimų-paveldėjimų klausimu, išky-la nemažai ir nelengvai išsprendžiamų problemų, stengiantis išlaikyti teisingumą bei išmintį ir tai atliekant religiškai bei moral-iška dvasia. Koks gi būtų doram krikščio-niui tobuliausias sprendimas, surašant tes-tamentą? Žinoma, tobulo ir visiems pri-imtino atsakymo nerasime. Vieni tvirtina, kad dori ir išmintingi krikščionys apie jo-kius palikimus negalvoja, nes jie neturi ką palikti. Jie savo turimų gėrybių išteklių bei perteklių išdalino gyvendami, dalindamiesi su savo šeimos nariais, aukodami kultūri-niams ir savo tautos reikalams bei labda-rybei.

Čia kalbėsime apie labdarybę plačia prasme, bet sujungdami daugelį gerų dar-bų į vieną sąvoką — apie labdarybės dar-bus kūnui bei sielai: pavalgydinti, aprengti, sušelpiti, pagirdyti, paguosti, pamokyti, at-leisti, melstis už gyvus ir mirusius. Krikš-čionims labdarybė yra vienas pagrindinių kelių į amžiną laimę. Praktiškai, deja, daž-nai labdarybės svarba būna labai užmiršta, net ir bažnyčiose per pamokslus mažai apie tai kalbama ir aiškinama. Kai kurie teigia, kad jų moralinis įsipareigojimas, jų labda-rybė prasideda ir baigiasi tik jų šeimose. Visa kita esą nesvarbu ir gali būti ignoruo-

---

bandymais jis nori vykdyti nuostabius savo darbus mumyse ir pasaulyje, visur nešda-mas gerį.

Iš anglų kalbos išvertė KOSTAS PAULIUS

jama. Jie aukojasi ne tik savo vaikus išmokslingami, bet taip pat jau net ir jiems praturtėjus, patys save skriausdami, vis žiūri, kad tik vaikams būtų gera, kad jiems didesnį palikimą būtų galima sukrauti.

Bet yra ir priešingybių tokiam elgesiui. Štai turtuolis, filantropas Andrius Carnegie, dar gyvas būdamas, per keliolika metų beveik visus savo šimtus milijonų dolerių išdalino įvairioms mokslo, meno, labdaros institucijoms, pareikšdamas, kad mirti turtingam yra didelė gėda, o palikti didelius turtus savo vaikams yra nuodėmė. Carnegie filosofija krikščionims gali būti sektinas pavyzdys. Visi žmonės turi vienodą galimybę būti labdaringi. Kiekviena dovana yra Dievo vertinama — tiek turtuolio Carnegie milijonai, tiek našlės skatikas, nes tai nebuvo tik jiems atliekami trupiniai.

Nagrindėdami palikimų temą, kartais sutinkame nesuprantamų, keistų ir visai beprasmiškų pasiūlymų. Dažnai atvejais matome pensininką, jau labai vėlyvo amžiaus sulaukusį, bet vis dar kruopščiai savo santaupas didinantį. Tie žmonės, pagal savo įprastą gyvenimo standartą, nebegalėtų nė dalies savo turto sunaudoti. Jie nemato, kad jų seniai nusistovėjusios reguliarios pajamos yra daugiau negu užtenkamos net ir visokių eventualumų ir nelaimių atvejais. Jie pasiduoda ne tik taupumo, bet ir gėdos sindromui. Jiems pasidaro nebeįmanoma skirtis su taip ilgai krautu ir tebekraunamu turtu. Jie tampa šykštūs bet kokiems pozityviems tikslams, ar tai būtų tautiniai, ar kultūriniai, ar labdarybės reikalai. Jie save laiko gerais krikščionimis, bet į šią sąvoką nesigilina, jie patys sau susikuria moralines vertybes, lyg ir savitą religiją su sau tinkamomis normomis. Jų krikščionybė ar katalikybė ribojasi beveik tik monotonišku apeigų atlikimu. Jos nesunkios ir nesudėtingos, net ir susitaikymo (atgailos) sakramentas — tik kelių minučių reikalas. Tad ir be jokių labdarybių jie jaučiasi ramūs ir pasiruošę...

Bet Kristus nedviprasmiškai teigia: meilė artimui yra meilė Jam. Ką ir kiek kartų esi padaręs Jo mažiesiems broliams, esi pa-

daręs Jam. Pats Kristus yra tobuliausias labdarybės pavyzdys. Motina Teresė tvirtina, kad jos veikla yra grynai religinė — pareiškimas Kristui meilės, tarnaujant Jo mažiesiems broliams. Gal sekti tokiais pavyzdžiais ne visiems bus lengva, bet, jeigu kritiškai save išegzaminuotume, tai kažin ar galėtume vadintis gerais krikščionimis labdarybės atžvilgiu.

Taip atsitiko, kad mums tenka dabar gyventi auksiniu ekonomijos laikotarpiu. Atsiradę Amerikoje, įsitvirtinome gerai apmokamuose darbuose, išauginome ir išmokslinome vaikus, įsitaisėme puošnius namus, automobilius ir dar neblogus bankų indėlius. Tad išdidžiai tarėme: dabar pagyvensime! Keliaujame, atostogaujame ir po-kyliaujame. Tiesiog utopiją susikūrėme sau ir savo šeimoms. Nusizėminę ir kuklūs savo maldose Dievo jau per daug nebeverginame kaip anksčiau su daugybe prašymų. Jeigu dar ko prašome, tai tik geresnės sveikatos. Na, retkarčiais ir ilgo gyvenimo paprašome, pridurdami dar ir gelbėti nuo staugios ir netikėtos mirties. Tai ir viskas!

Pildome ir bažnyčioje išmokus "ramybės" linkėjimus, ir daktarų patarimus nesi-rūpinti. Ir tikrai pasidarėme ramūs. Nebesirūpiname kažkur tenai vargstančiais, badaujančiais ar mirštančiais. Nebesirūpiname ir nepripažįstame nei Balfio, nei Lietuvių religinės šalpos, nei kitų labdarybės organizacijų. Teisinamės, kad "esame užtenkamai fondų sukūrę ir bažnyčių pristatę". Prašantiems aukų, sakome: "Palikite mus ramybėje!" Religinės bei tautinės knygos mums nebeįdomios, laikraščiai ir žurnalai per brangūs. Jeigu užsigeidžiame ką nors pasiskaityti, tai pasiskoliname iš kitų. Mes turime taupyti — juk esame pensininkai. Bet kodėl ir kam taupome, dažnai visai nesusivokiame.

Daugiau ar mažiau priklausydami vidurinei Amerikos klasei, mes esame priskiriami tiems penkiems procentams pasaulio turtingųjų žmonių! Kaip tikrai būtų išmintingiausia sunaudoti savo gėrybių išteklius, kad nepasilikytų per didelio pertekliaus palikimams, nes palikimai dažniausiai pavel-

Buenos Aires panorama nuo La Plata upės.

dėto jų nėra taip sunaudojami, kaip palikėjas pageidauja? Į šį klausimą tiksliai atsako minėto A. Carnegie pavyzdys. Jis išmintingai padalino beveik visus savo turtus (ką jis laikė pertekliumi) ir tai padarė laiku, užtat nesusilaukė pomirtinės gėdos. Bet kaipgi atspėti savo amžiaus ilgį? Dažniausiai neapsiriksime, jeigu laikysimės "išminties vidurkio" teorijos. Sakysime, jeigu esame šešiasdešimt penkerių metų, žmogaus amžiaus vidurkis yra septyniasdešimt septyneri metai. Tad jeigu mūsų dabartinės pajamos yra užtenkamos patenkinti mūsų gyvenimo būdą-standartą, ar nebūtų išmintinga panaudoti tokią formulę: visą savo santaupų perteklių padalinti į dvylika dalių ir skrupulingai kiekvieną dalį kas metai išleisti, kartu išleidžiant ir visas reguliarias įplaukas? Tikriausiai mes žymiai pagerintume paskutinį savo gyvenimo laikotarpį materialiai ir dvasiškai. Tinkamiau ir taikliau galėtume pagelbėti ir savo artimiesiems, negu tai padarydami testamentiniu būdu. Daugiau negu tik trupinių susilauktų ir svarbios įstaigos: Balfas, Religinė šalpa, spauda ir daugybė nuskriaustųjų pa-

saulyje, bet svarbiausia — netektų numirti turtingais begėdžiais ir dvasiniais skurdžiais.

Senstantys žmonės dažnai sunkiai pasiduoda racionaliam ir praktiškam galvojimui bei radikaliems pakeitimams. Prarandamas ir realybės jausmas, galvojant, kad jeigu jau ir ne "su saule" gyvensiu, tai bent daugumą savo bendraamžių pragyvensiu. Jokiems netikėtumams jie nesiruošia.

Štai vieno žmogaus keistas, bet dėmesio vertas pasakojimas. Vienas pensininkas išgyvenęs nepaprastą jam nesuprantamą įvykį, po kurio jis radikaliai pakeitęs savo gyvenimą, pasekdamas A. Carnegie pavyzdžiu. Tas jo pergyvenimas atrodęs toks ryškus ir realus, kad jis negalėjęs atskirti, ar čia buvo tikrovė, ar sapnas, ar vizija, ar dar kas nors. Staiga šis žmogus atsirado prieš kažkokį rimtą teisėją-pamokslininką. Aplinkoje jis jautė neapsakomą grožį, bet jį kankino baimės ir netikrumo jausmas. Staiga jis prisiminė pasakojimą apie šv. Petrą, turintį dangaus raktus. Prisiminė, kad šv. Petras tesidomėsiąs žmonių padarytais gerais darbais arba jų stoka žemėje. Artimo

meilė, labdarybė arba jų stoka jam būsia svarbu, darant galutinį sprendimą, po kurio kandidatą siųsiąs arba į amžiną pražūtį, arba į pasitaisymo vietą, arba į amžiną laimę. Teisiamasis suprato tas tris galimybes. Kaip dažnai savo gyvenime ir dabar verkšlendamas kartojo: "Viešpatie, dar kartą būk gailestingas!"

Pamokslininkas-teisėjas ramiai ir iš lėto jam kalbėjo: "Kuomet tu savo mirtinoje ligoje meldeisi 'Viešpatie, pasigailėk — neliksiu skolingas', Jis tavęs pasigailėjo. Kuomet tu klupdamas ir keldamasis bėgai nuo raudonojo siaubo ir šaukeisi 'Viešpatie, išgelbėk — neliksiu skolingas', Jis tave išgelbėjo. Karo audrose, krintant bomboms, darbo lageriuose — apsaugojo ir išgelbėjo. Padėjo sėkmingai emigruoti, įsitvirtinti darbuose, išauginti ir išmokslinti vaikus, ligose ir nelaimėse. Taip pat padėjo susikurti sau ir savo šeimai turtingą ir laimingą gyvenimą. Tavo nuoširdūs prašymai bei maldos niekada Jo nebuvo atmestos. Savo pastangomis ir su Viešpaties pagalba net ir nemažą turtą susikrovei, kurio didelis perteklius čia tavo paliktame testamente byloja. Bet ką gi tu esi padaręs mažiesiems Viešpaties broliams? Ar bent iš dalies išpildei savo kartotą pažadą 'neliksiu skolingas'? Skurdūs labdarybės rezultatai tavo gyvenimo knygoje!

Užjūriuose vargstantiems misionieriams tik trupinius tenumėdavai. Badaujantiems Indijoje, Pietų Amerikoje — nieko. Teisinaisi, kad turi per mažus išteklius. Pro išmaldos prašančius, benamius, luošus nusiukęs praeidavai. Sakei, kad valkatų ir tinginių nešelsiųjų. Milijonams mirstančiųjų didžiojo Afrikos karo metu — vėl tik trupiniai. Milijonais žudomų negimusių kūdikių gelbėjimo akcijoje buvai pasyvus — teisinaisi, kad nenori kištis į politiką... Savo kankinamos tėvynės konvulsijų net nepastebėjai — buvai užsiėmęs antvalandžiais. Kaliniams, Sibiro tremtiniais, seneliams, suluošintiems nebuvai jautrus. Jau būdamas praturtėjęs pensininkas, aukų rinkėjams dėstei, kad jokių fondų, nei Balfų, nei Religinių šalpų nepripažįsti — mažai iš

jų tesi gavęs. Rinkėjus net begėdžiais ir apgavikais išvadindavai, nes jie šimtinės prašę, įrodinėdami, kad ir šimtinė esanti tik trupiniai, žinant tavo išteklius. Net ir bažnyčios rinkliavose neatiduodavai nė pusės tau skirtos duoklės. Kiti, mažiau turintieji, už tave aukėjo, kad bažnyčia galėtų išsimokėti skolas. Tad ar tavo bažnyčios lankymas, dalyvavimas pamaldose nebuvo fari-
ziejiškas, hipokritiškas?

Šis tavo paliktas testamentas taip pat nėra nei išminties, nei labdaros parodymas. Beveik visi šio paveldėjimo kandidatai jau yra taip pat į turtingųjų klasę bekopia. Šis tavo palikimas jiems yra mažai reikšmingas. Labdarybė ir 'neliksiu skolingas' čia taip pat visai pamiršta!"

Teisiamasis beviltiškai šnabždėjo: "Nesuprantu, kaip aš turėjau gyvendamas krikščioniškas pareigas atlikti, kaip turėjau išmintingiau šį testamentą surašyti. Viešpatie, būk dar ir šį kartą man gailestingas!"

Teisėjas-pamokslininkas, giliai į jo akis žiūrėdamas, ramiai besišypsodamas, tarė: "Iš tiesų, Viešpats dar ir šį kartą bus tau gailestingas — *sugrįžęs perrašyk testamentą; labdarybė—tavo kelias į amžiną laimę*".

Žmogus staiga pasijuto vėl sugrįžęs į realybę. Susijaudinęs jis kartojo: "Viešpats net ir dabar buvo gailestingas, tikrai dabar neliksiu skolingas.. Jis pamažu skaitė savo rankose atsiradusį bauginančių statistikų lapą: bilijonai žmonių gyvena nepaprastame varge, pusė bilijono jų yra ant bado ribos, šimtas milijonų vaikų kenčia bado, penkiolika milijonų vaikų kasmet miršta iš bado ir nuo užsikrėtimų, milijonai negimusių kūdikių kasmet išžudomi abortais..

Tragiškų duomenų sąrašas buvo ilgas. Čia buvo taip pat išvardinta daugybė religinių labdaros organizacijų. Šis sąrašas buvo aiškus apeliavimas į krikščionio sąžinę, kartu primenant krikščioniškų normų vykdymo svarbą, siekiant amžinosios laimės: "*Ką padarysi ar nepadarysi Viešpaties mažiesiems broliams, padarysi ar nepadarysi pačiam Viešpačiui*".

DIDŽIOJI NELAIMĖ — SUNYKĘS AUKOS SUPRATIMAS

KUN. SIGITAS TAMKEVIČIUS

Redakcijos pastaba. Iš Lietuvos gavome Kybartų klebono kun. Sigito Tamkevičiaus pamokslą, pasakytą apaštalių Petro ir Pauliaus šventės proga, dar prieš jo areštavimą. Manome, kad pamokslo mintys padės skaitytojams geriau suprasti, už ką Lietuvoje yra baudžiami kunigai.

* * *

Šv. Petras ir Paulius buvo beveik tuo pačiu metu nukankinti už Kristų. Apaštalių gyvenimas, o ypač mirtis, mums atskleidžia labai svarbią tiesą, kad Bažnyčios, parapijos ir tautos gyvenime labai svarbią reikšmę turi *auka*. Kol yra žmonių, galinčių aukotis už Bažnyčią ar už ką nors kita, tol mūsų gyvenimas bus geras, tol tikėjimas turės ateitį. Didžiausia žmonių gyvenimo nelaimė — kai išnyksta aukos supratimas.

Šie du apaštalai paguldė galvą už Kristų. Tada, kai jie buvo nužudyti, jie buvo labai reikalingi. Jeigu dabar kokį nors kunigą ar vyskupą nužudytų arba visam gyvenimui uždarytų į kalėjimą, tai sakyčiau, jog tai yra smulkmena, nes ir pasaulyje, ir Lietuvoje yra daug kunigų. O tada, kai gyveno apaštalai, jų tebuvo dvylika. Tada tikrai buvo brangi kiekvieno apaštalo gyvybė. Ypač tai galima pasakyti apie Petrą, kuris buvo pirmasis Bažnyčios popiežius, pirmoji Bažnyčios galva. Bet vis tiek jis drąsiai paaukojo savo gyvybę.

O kaip tada buvo reikalingas apaštalas Paulius! Būdamas pilnas energijos, jis apkelioavo daugelį kraštų, visur kurdamas religines bendruomenes. Atrodė, kad šio apaštalo niekas negalėjo pavaduoti. Bet jis nesuabejojo palenkti galvą po budelio kardų. Ar galima sakyti, kad šie apaštalai pralaimėjo? Ne, jie nepralaimėjo! Priešingai, kai jie sugebėjo aukotis, tai ant jų kančios išaugo Bažnyčia. Jeigu šios aukos nebūtų buvę, šiandien turbūt mes neturėtume tokios milžiniškos Dievo tautos — Katalikų Bažnyčios.

Norėdami geriau įsigilinti į šią tiesą, pažvelkime į kai kuriuos įvykius. Pirmiau-

sia į patį Jėzų Kristų. Ką svarbiausia jis mums paliko? Paliko mokslą ir stebuklus, bet svarbiausia — Kristus mums paliko savo kryžių. Tai yra mūsų tikėjimo centras. Mūsų gyvenimo centre stovi kryžius. Ir žmonės ateina į bažnyčią tam, kad per mišias bent pusvalandį pastovėtų po Kristaus kryžiumi. Mišios yra Kristaus kryžiaus auka. Tie, kurie dalyvauja mišiose, atsistoja ant Kalvarijos kalno po Kristaus kryžiumi. Kristus savo kryžiumi išgelbėjo mus iš nuodėmių, iš amžinojo žuvimo.

Po Kristaus aukos buvo apaštalių aukos. Visi, išskyrus Joną, buvo nukankinti. Atrodo, kad Bažnyčiai buvo padarytas baisus nuostolis. Visi išžudyti. Bet Bažnyčia nesunyko. Taip kaip nesunyko Kristaus mokslas, budeliams jį priklaus priėmė kryžiaus. Tada jie kaip tik labiausiai pasitarnavo Bažnyčiai. Visi tie, kurie apaštalus kankino, nukapojo galvas ar nukryžiuavo, kaip apaštalių Petrą, nors manė šitaip sunaikinsią Bažnyčią, bet kaip tik prisidėjo prie Bažnyčios prisikėlimo!

Paskui maždaug per 300 metų buvo daug Bažnyčios persekiotojų. Kartais atrodė, kad jau nurimo, bet, žiūrėk, ir vėl ateina naujas imperatorius, ir vėl pasipila krikščionių kraujas. Istorikai nepajėgia suskaičiuoti, kiek buvo išžudyta žmonių, bet spėliojama, kad galėjo būti nukankinta per 10 milijonų krikščionių. Tad koks baisus nuostolis pačioje Bažnyčios egzistavimo pradžioje! Atrodė, kad viskas turėjo būti sunaikinta. Tai buvo didelė auka. Bet Dievas ją lydėjo savo malone, ji vis augo ir stiprėjo.

Jeigu trupučiuką iš arčiau pažvelgsime į savo tautą, pamatysime lygiai tą pat. Jeigu šiandien mes, lietuviai, esame katalikai, jeigu šiandien visas pasaulis stebisi, kad mūsų tautoje toks gyvas tikėjimas, kad bažnyčios, nežiūrint esamų sąlygų, yra pilnos žmonių, tai kodėl taip yra? Ar čia yra mūsų nuopelnas? Iš dalies gali būti ir mūsų,

bet esmė yra ta, kad kažkur kažkada mūsų protėviai mokėjo aukotis. Buvo žmonių, kurie nebijojo Sibiro ir nešė lietuvišką maldaknygę, lietuvišką laikraštį per visą Lietuvą. Nešė iš Prūsų. Žandarai juos gaudė. Varė į Sibirą. Daugelis tenai mirė. Užtat mes, lietuviai, šiandien mokame savo kalbą ir tuo didžiuojamės. Jeigu šiandien mes turime tikėjimą, tai reikia pasakyti ačiū daug kam, kurie gyveno prieš mus. Juk kažkada lietuvis motinos mokė savo vaikus tikėjimo prie ratelio, sunkiausiomis sąlygomis. Buvo uždrausta net lietuviška raidė. Tada jos savo vaikams perduodavo tikėjimą. Už tikėjimą žmonės ėjo į kalėjimus ir ne vienas ten mirė. Prisiminkime kad ir vyskupą Matulionį, triskart buvusį lageryje. Vysk. Reinys mirė bedieviškame lageryje už tikėjimą. Tuose lageriuose už tikėjimą daug kentėjo vysk. Ramanauskas. Vysk. Borisevičius buvo sušaudytas. Kiek savo tautoje mes turime pavyzdžių, kur žmonės už tikėjimą mokėjo aukotis! Šimtai kunigų perėjo lagerius, bet Kristaus neišsižadėjo. Kiekviena auka, ar tai vyskupo, ar kunigo, ar paprasto žmogaus, buvo pagrindas, ant kurio mes stovime. Jeigu šiandien visas pasaulis žino, kad mūsų tauta katalikiška, kuriuos niekas nepajėgia palaužti, tai ačiū tenka pasakyti tų visų žmonių pasiaukojimui! Jeigu tų aukų nebūtų buvę, šiandien tik vienas Dievas težino, į ką mes būtume panašūs ir kokia kalba kalbėtume.

Krikščionių gyvenime pati didžiausioji nelaimė yra tada, kai žmonėse sunyksta aukos supratimas, kai žmonės pradeda bijoti pakentėti. Šiandien toks pavojus yra. Žiūrėk, žmogus kombinuoja, dirba, pasistato namus, nusiperka automobilį, ir jam pradeda atrodyti, kad jam jau čia yra rojus, kad tai jau yra visas jo gyvenimas, ir bijo jį prarasti. Kitas yra įsitaisęs kokią gerą tarnybą, bet, Dieve saugok, kad kas jam tos tarnybos neatimtų! Jis jau ir bažnyčią užmiršta, ir veidmainiauti pradeda. Kas tai yra? Tai yra bėgimas nuo aukos. Ir visi tie, kurie mūsų tėvynėje pokario metais bėgo nuo aukos, nuo kančios ir galvojo išlikusią žmonėmis katalikais, pamatė, kad išėjo

priešingai. Neįmanoma išlikti žmogumi, neįmanoma išlikti geru kataliku, jeigu žmogus neturi aukos supratimo, jeigu jis nėra pasiryžęs kentėti. Jei šiandien pažvelgtume į mūsų šeimų vaikus, tai reikėtų tą pačią išvadą padaryti. Tik tie vaikai gerai išsilaiko, kuriuos tėvai išmokė nebijoti aukų, nebijoti pakentėti. Nebijoti, kai būsi išjuokiamas, kai gyvenime ko nors nepasieksi. Tose šeimose, kur tėvai nuolat kalte kala: "Vaike! tu būtinai turi baigti aukštąjį mokslą"—vaikai dažniausiai nutolsta nuo Dievo. Aukos nėra, ir Dievo palaimos nėra!

Šią savaitę turėjau svečių. Užaina vienas vyras ir užmezga maždaug tokių pokalbį: "Klebone, aš jus labai gerbiu, bet dėl jūsų aš bijau. Jus pasodins į kalėjimą. Kas tada bus? Jūs esate reikalingas! Saugokitės, kad taip neatsitiktų". Va, žmogus iš širdies nori gero, bet žmogus, kuris savyje neturi Kristaus dvasios. Jam atrodo, kad jeigu koks kunigas parapijoje kalbės, mokys žmones, tai bus kažkas ypatinga. O jeigu jo nebus, tai viskas sugrius. Taip gali galvoti tik netikintis. Bet Kristus taip galvoti mums neleidžia. Ir jis pats taip nedarė. Argi jis kokią 80 metų žemėje gyveno? Jis gyveno maždaug 35-36 metus, o žmonės mokė gal tik penkerius ar dar mažiau metų. Tad atrodo, kad mokymas nebuvo esmė. Kiek žmonių Kristus pamokė? Kiek jų išgydė? Tai tik kruopelė. Jo gyvenimo esmė buvo mirti ant kryžiaus. Jeigu šios jo mirties nebūtų buvę, tai šiandien pasaulis tikriausiai nieko nežinotų apie krikščionybę.

Tad ir mes niekad nebijokim ir nesijaudinkim, matydami, kad Bažnyčia yra persekiojama, kad kas nors dėl jos kenčia. Kančia yra reikalinga. Nelaimė būtų tik tada, jeigu mūsų tarpe nebūtų žmonių, pasiryžusių kentėti. Visada būkime tikri, kad tada, kai pragaras nori Bažnyčią prikalti prie kryžiaus, jis visada pralaimi! Visais istorijos laikais, kada tik buvo momentai, kai Bažnyčia būdavo labiau persekiojama, ji visuomet laimėdavo. Ir šiandien valdiški bedieviai pačią didžiausią paslaugą gali Bažnyčiai padaryti, jeigu jie sugalvotų imtis žiauresnių represijų. Tiesa, šiandien tikintis

žmogus gali būti kankinamas nematomai. Imkim tokį vieną kitą atvejį.

Šiandien daug kas pasikeitė. Labai aiškiai suprantama, kai, pvz., žmogų sušaudo ar jam odą lupa, degina. Yra buvę ir tokių atvejų. Šiandien to nebėra. Bet šiandien laikomasi kitokios taktikos. Va, kad ir toks pavyzdys. Jaunuolis baigia vidurinę mokyklą. Nutaria mokytis kunigų seminarijoje. Bet kad jis galėtų tapti kunigu, reikia praeiti tikrą kryžiaus kelią. Mano laikais buvo atvejų, kai jaunuolis 10 metų bandydavo stoti į kunigų seminariją ir be jokios priežasties nebūdavo priimamas. Lauk kitų metų, nežinodamas, ar tave priims, ar ne. Vienam praėjo 18 metų iki seminarijos užbaigimo! Tai yra žmogaus kankinimas be kraujo. Kraujas nebeteka, bet kančia yra dar didesnė.

Arba štai kitas atvejis. Klaipėdoje katalikai pasistatė bažnyčią. Sunkiai dirbo. Sugrįžę iš kasdieninio darbo, bėgdavo prie bažnyčios. Vežė žemes į pelkes, pylė, pastatė, sutvarkė, ir tą dieną, kai bažnyčia turėjo būti pašventinta, ją apsupo kariuomenė ir uždarė. Šiandien ten yra filharmonija. Žmonės nuolat prašo, reikalauja atiduoti. Praėjusiais metais 148.000 žmonių pasirašė, kad valdžia tą bažnyčią grąžintų. Niekas į tuos prašymus nekreipė dėmesio. Žmonės susirenka sekmadieniais į pamaldas tokioje skurdžioje bažnytėlėje, susikemša, per kiekvienas pamaldas išneša ir apalpusių. Ką tai reiškia? Tai yra kankinimas be kraujo. Ir taip būtų galima pasakoti daugybę kitų panašių pavyzdžių.

Štai ateina į bažnyčią koks nors inteligentas, mokytojas ar koks atsakingas tarnautojas. Galbūt jam nepasakys: "Tu tikintis, eini į bažnyčią, tad drožk iš darbo!" Bet jam sudarys tokias sąlygas, kad jis iš to darbo pats turės pasišalinti. Prasideda tikrinimai, visokie nemalonumai, ir žmogus nežino, dėl ko visa tai. Tai ir vėl kankinimas be kraujo.

Tačiau kai tokiose sąlygose žmonės turi drąsos ištverti, turi drąsos gyventi ir savo tikėjimą praktikuoti, tai reikia dėkoti Dievui. Kol yra tokių pasiaukojančių žmonių,

IŠ MŪSŲ PASTORACINĖS ATEITIES

A. SAULAITIS, S.J.

Praėjusią Gavėnią po sekmadieninių šv. mišių Filadelfijos Šv. Andriejaus lietuvių parapijoje buvo laisvas pokalbis su susitelkimo valandėles vedusiu kunigu. "Kas yra tie diakonai? Daugiau apie juos papasakokite", — prašė vienas dalyvių. Ir dauguma pasisakymų bei pastabų lietė jų parapijos — ir mūsų visų — religinės bendruomenės ateitį.

Jeigu lengvai priprantame prie kai kurių modernaus gyvenimo pasikeitimų, pvz., turėdami lėšų, nevengiame naujų automobilių ar namų įtaisų, tai socialiniai, kultūriniai, o ypač religiniai reiškiniai daug lėčiau juda. Žmonių giminė atsargi ir konservatyvi. Simboliniu atveju galima paminėti susėdimą bažnyčioje: prieš keliasdešimt metų sėdėjome moterys kairėje, vyrai dešinėje, kaip ir šiandien Lietuvoje daroma. Šio papročio kilmė — pirmaisiais krikščionybės

---

tol mes turime ateitį. Jei bedieviai mano, kad jie, mums ko nors neduodami, visai varžydami, ko pasieks, tai labai klysta. Jie gal galėtų laimėti tik tokiu atveju, jei duotų žmonėms visišką laisvę, nieko nevaržytų. Tada tikintis žmogus gal į juos pažiūrėtų kitokiomis akimis ir gal pagalvotų: "Gal jie ir teisingi, kad duoda tokią laisvę". O šiandien tikintis žmogus jų pačių rankomis yra nugrėžiamas, akivaizdžiai parodant, kad laisvės nėra. Žmonės pamato, kad idėja, kurią reikia remti jėga, yra supuvusi, į kurią nėra ko žiūrėti. Tad jie savo elgesiu pateikia argumentus patys prieš save.

Bažnyčia yra gyva, ji žydi, kai yra žmonii, kurie turi drąsos aukotis. Tad prašykime tuos du apaštalus, kurie mirė už Kristų, kad mūsų tėvynėje ir kiekvienoje parapijoje atsirastų žmonių ir iš paprastų tikinčiųjų, ir iš kunigų bei vyskupų, kurie išdrįstų aukotis, dėl Kristaus kentėti. Tada nebūtų pasaulyje jėgos, kuri galėtų bent kiek pakenti.

Buenos Aires: Plaza de Mayo ir vyriausybės rūmai.

amžiais vykęs suaugusių krikštas baseininėje krikštykloje, kurio metu krikštijamieji pasinerdavo po vandeniu ir išlipdavo apvilkti nauju baltu rūbu. Padorumo dėlei tikinčioji bendruomenė taip dalyvaudavo, kad apeigų orumas būtų išsaugotas. Vakarų Bažnyčioje taip nebekrikštijama maždaug 1.500 metų — ir dar šiandien be ypatingos priežasties tokios pat susėdimo tvarkos laikomasi.

Kokie reiškiniai jaučiami mūsų organizuotame tikinčiosios šeimos gyvenime, vadinamoje pastoracijoje, religinio aptarnavimo ir bendravimo srityje? Kokios galimybės ir toliau lietuvių kalba ir lietuvių religinės kultūros aplinkoje išvystytos lietuviams gyventi?

MŪSŲ PARAPIJOS. Iš 22 laisvojo pasaulio šalių, kuriose lietuviai susibūrę į kokią nors organizaciją ar vienetą (dažniausiai bent Lietuvių Bendruomenę), tik septynios šalys turi lietuvišką parapiją; iš šių keturi ir dar septyni kiti turi lietuviams misijas, panašius centrus ar aptarnaujančią katalikų kunigą. Daugelyje tradicinių parapijų turinčių miestų žmonės išsisklaido, ir jų

parapinis gyvenimas reiškiasi labiausiai šventadienio pamaldomis ir šeimų išgyvenimais — laidotuvės, krikštynos, santuoka. Parapijos savo veiklos pobūdžiu tampa misijomis, tai yra, kunigo aptarnaujamomis stotelėmis. Kai dėl darbo, mokslo ar kitų priežasčių žmonės išsikrausto į "naują" miestą, juos aptarnauja ten gyvenantis lietuvis kunigas, jei toks būtų, arba protarpiais aplanko iš didesnės "kolonijos" savanoris ar siunčiamas dvasininkas (kaip Kanados lietuvių kunigų vienybė kasmet į tos šalies vakarus kunigą siunčia). Kur kunigo nėra arba jis lietuviams nepatarnauja, dažnai iškyla pasaulietis ar pasaulietė, kurie religine prasme bendruomenei vadovauja (pvz., Naujojoje Zelandijoje per laidotuves perskaito lietuvišką maldą).

Vilčių naujas parapijas steigti labai mažai, nes grynai lietuvišką katalikų įstaigą finansškai išlaikyti sunku, ir lygiai taip pat sunku gauti kunigą, kuris tokiam darbui būtų vyskupijos skiriamas. Daug priklauso ir nuo vyskupijų ar vyskupų konferencijų nusistatymo, pvz., Čikagoje jau 25 m. nėra steigiamos tautinės arba asmeninės parapi-

jos, nors žvairių tautybių gyventojų skaičius kinta ir didėja.

DVASININKAI. Mūsų kunigija, kurios vidurkis gražiai prašoka pensijos amžių, labai uoliai dirba ir stengiasi toliau lietuvius aptarnauti. Kaip ir daug kur Vakaruose, mūsų dvasininkų skaičius staigiai krinta, ir nebėra, kas galėtų nauju darbu ar senuoju apsiimti, ypač iš lietuviškai kalbančiųjų. Kur naujas lietuviškos parapijos klebonas nėra lietuvis ar lietuviškai nekalba, kartais lieka lietuvis senelis, kuris mielai patarnauja, kaip Šv. Jurgio parapijoje, seniausioje Čikagoje. Kitur parapija tiesiog uždaroma, kaip Šv. Pranciškaus East Chicago, Indiana, 1987 metais.

Beveik visur žmonės klausia, ar nebūtų galima gauti kunigų iš šalių, kuriose kandidatų netrūksta. Lenkų patirtis rodo, kad nėra lengva į Vakarų šalį atvykusiam kunigui prie naujos kultūros ir naujo pastoracijos būdo prisitaikyti, panašiai, kaip Europoje baigę mokslus naujose šalyse kartais net profesiją turėjo palikti, kad galėtų pragyventi. Mūsų svarstyboms neaktualūs klausimai, kuriuos įtakingesni už mus svarsto, siūlo ar atmeta — vedusių kunigų ir moterų kunigų galimybės.

Reikėtų manyti, kad kiek nors vyrų kunigų lietuviškai pastoracijai reikės, ir mums tinka metodas, kuris plinta kitų žmonių tarpe: užuot laukus, kad "iš dangaus" nukristų kandidatas, pačios bendruomenės kalbina jaunuolius bei suaugusius (pvz., amerikiečių jėzuitų įstojančių kandidatų amžiaus vidurkis yra 27 m.).

DIAKONAI. Du katalikais gausūs kraštai turi po maždaug 7.000 diakonų — JAV ir Brazilija. Visokių vyksta diskusijų ryšium su jų darbu, atlyginimu ir kt., bet dabartinėje bažnytinėje tvarkoje tokia tarnyba lietuvių reikalams gali būti labai veiksminga — ir neretai kitataučių, aptarnaujančių buvusias lietuvių parapijas (pvz., Grand Rapids, Michigan), siūloma. Diakonas gali sakyti pamokslus, dalinti ir nešioti šv. Komuniją į namus, laidoti, krikštyti, vadovauti santuokos apeigoms. Kai kurie rūpinasi religinio švietimo tinklu, šalpa ir

kt. Jau vien dėl lietuvių kalbos bei papročių diakonai daug padėtų.

Diakonas yra dvasininkas, vedęs žmogus (99% yra vedę). Reikalaujama, kad būtų bent 35 m. amžiaus, gyvenęs pastovioje santuokoje. Kartu su žmona išeina dvejų ar trejų metų kursus (vakarais, savaitgaliais), kuriuos ruošia vyskupijos. Diakonas yra vyskupo talkininkas, vyskupo skiriamas. Mūsų vyskupas Paulius Baltakis todėl gali turėti ir "savo" diakonus.

VIENUOLIJOS. Lietuviams išėivijoje patarnauja dviejų rūšių vienuoliai ir vienuolės. Vieni yra "nelietuvių" vienuolių ar vienetų (provincijų ar kt.) nariai, kurie dirba lietuvių sielovadoje arba, progai pasitaikius, juos aptarnauja, pvz., tėvai kapucinai Vokietijoje, saleziečiai Kolumbijoje, domininkonai JAV. Kiti priklauso lietuviškoms, lietuvių ir lietuviams įsteigtoms vienuolijoms, pvz., šv. Kazimiero, šv. Pranciškaus, Nukryžiuotojo Jėzaus, Nekalto Prasidėjimo seserys, arba bendrinių vienuolių lietuvių junginiams, pvz., marijonai, pranciškonai, jėzuitai.

Ir vyrų, ir moterų skaičius ne didėja; mažėja ir lietuviškai kalbantieji, kalbančiosios. Nebent sugebėsime įvykdyti stebuklą, lietuvių pastoracinei talkai turėsime pavienius asmenis arba mažus telkinius.

DRAUGIJOS. Kai kurie kraštai turi lietuvių katalikų centrus, tarybas ar komitetus, pvz., Australija, Kanada, JAV (Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacija), kuriose dalyvauja ir dvasininkai, ir įstaigos, ir pasauliečiai. Nevienodi veiklos būdai (JAV LRKF bandoma atgaivinti), tačiau toks tinklas ar ryšių sistema visuomet gali būti patobulinta.

Išskirtinė vieta priklauso Lietuvos Vyčiams (JAV su jau vienu skyriumi Kandoje ir dideliu susidomėjimu Australijoje), kurių šūkis yra "Tautai ir Bažnyčiai". Be nuostabaus pasitarnavimo Lietuvai per Amerikos spaudą ir valdžios pareigūnus, savo vietovėse vyčiai visų pirma sielojasi savo parapija. Kai kuriose vietose (pvz., Dayton, Ohio) be vyčių organizuoto daly-

vavimo parapijos gyvenimas būtų sunkiai judinamas.

KITOS TARNYBOS. Kur vyksta lietuvių kalba mišios, ten pamaldose Šv. Raštą skaito skaitytojai. Kai kurios parapijos pajėgia savo skaitytojus pasiųsti į vyskupijos kursus, kuriuose lavinasi gyvai, reikšmingai skaityti, iš anksto perskaite ir apmąstę tos dienos skaitinius. Žinoma, mes, turėdami mišiolėlius, sukišame savo "nosytes" į sąsiuvinį, o gyvasis skelbiamas Žodis turi daug suolų peršokti, kol patenka į klausančiojo ausį.

Kai kuriose parapijose yra formaliai parengti Eucharistijos ministrai, kurie padeda šv. Komuniją mišiose dalinti, ypač kai dabar skatinama abiem pavidalais priimti. Dar svarbesnis vaidmuo — lankyti ligonius, senelius, iš namų negalinčius išeiti. Gali būti, spėja kai kurie, kad ateityje ir ligonių patepimo sakramentas bus teikiamas ne tik kunigo, bet ir tam tikslui skirto pasauliečio, pasaulietės, kad krikščioniškoji ir katalikiškoji paguoda pasiektų kiekvieną kuo reikšmingiau.

Dar kitos parapiinės ar bažnytinės tarnybos yra sekretoriauti ar atsakyti telefoną klebonijos raštinėje, dalyvauti parapijos taryboje bei finansų komitete (šios dvi grupės visur privalomos), liturgijos ar kitose komisijose, mokyti vaikus lituanistinėje mokykloje ar atskirai sakramentams ruošti ir po sakramentų švenčių religinių švietimą tęsti. Labai svarbus suaugusių tolimesnis religinis lavinimasis, kurį išreiškė 1985—1987 Krikšto jubiliejaus įvairios programos, pvz., Gerosios Naujienos, Sąmoningo tikėjimo pokalbiai su diskusijomis, pasidalinimais, uždaviniais.

Surinkti ir vadovauti maldos būreliams, Šv. Rašto studijų grupelėms, jaunų šeimų pasitarimams ir kt. taip pat yra labai svarbios tarnybos, kurių šiandien žmonės be baimės imasi. Iš kai kurių parapiinių ar kitaip bažnytinių tarnybų kartais išauga asmenys, kurie ir visą gyvenimą bažnytinei tarnybai skiria (pvz., Aliaskos kunigija daugiausia prieauglio turi iš jaunų savanorių, atvykusių kartu dirbti metus ar dve-

jus, turinčius galimybių ir su darbu, ir su bendradarbiais artimai susipažinti, ne "grynai" iš idealo ar svajonių).

UŽDAVINIAI. Pirmiausias ir lengviausias lietuvių pastoracijos uždavinys, liečiantis išeiviją, yra religinės apeigos, aptarnavimas lietuvių kalba ir lietuviška dvasia. Kai kuriems labai svarbus uždavinys yra "išlaikyti" lietuviškas parapijas, t.y. bažnyčias ir mokyklas ar kitas įstaigas ar pastatus.

Dar kitas uždavinys būtų aptarnauti plačiai išsisklaidžiusius žmones ir pavienes šeimas medžiaga vaikučiams, magnetinėmis ar vaizdajuostėmis įvairiais būdais nepajėgiantiems dalyvauti, parūpinti religinę skaitybą bei medžiagą lietuvių religinėms įstaigoms, centrams, stovyklų programoms ir suaugusių kursams, kaip ligi šiol parūpinami mišiolėliai, lankstinukai, knygos. Pvz., jaunos šeimos siūlo vaikams mišiolėlį, kurio iliustracijas mažieji galėtų žiūrėti, su šeima pamaldose dalyvaudami, kaip dabar leidžia Clevelando Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapija.

Tačiau yra ir sunkiau apčiuopiamų uždavinių: gydyti praeities skriaudų ar pergyvenimų žaizdas, puoselėti atvirumą visuotinei Bažnyčiai, ugdyti pakantą (toleranciją) tautybėms, rasėms ir tikyboms, įžvelgti mūsų tikėjimo praeitį, ištirti Dievo kelius mūsų šiandienybėje. Tai yra, ugdyti krikščioniškas lietuviškas bendruomenes ir bendruomeninę dvasią, nebe pagal drauge krūvoj gyvenančių, bet pagal plačiai išsisklaidžiusių demografinį modelį. Ieškoti niekur nedalyvaujančių lietuvių ir ypač tų, kurie nė vietinėse parapijose nedalyvauja (spėjama, kad jau pokarinių ateivių dauguma).

ŠIŲ METŲ VILTYS. Atvelykio sekmadienį formaliai pasibaigus Lietuvos Krikščionybės metams, išjudintoji visuomenės dalis labai domisi vysk. Pauliaus Baltakio kviečiama lietuvių sielovados taryba, kuri kartu su vyskupo talkininkais ir su pačiu keliaujančiu vyskupu vystytų mūsų pastoracinę ateitį. Šis gražiai reprezentacinis vienetas, pirmą kartą kviečiamas Kanadoje tarp PLB seimo, Kultūros kon-

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KELIONĖ Į PIETŲ AMERIKĄ (II)

STASĖ VAIŠVILIENĖ

ARGENTINOS ATRADIMAS

Žodis "Argentina" reiškia "Sidabro šalis". 1492 m. Kolumbas pasiekė Naująjį pasaulį. Po jo daug keliautojų ieškojo naujų kontinentų, bet tik 1515 m. Ispanijos karalius parūpino du laivus ir, vadovaujant Juan Diaz de Solis, juos išsiuntė į Pietų Ameriką. Spalio 15 d. jis pasiekė dabartinę Braziliją ir, plaukdamas pakraščiu į pietus, pastebėjo, kad vanduo nėra sūrus. Jis nežinojo, kad pasiekė į jūrą įtekančios La Plata upės žiotis. Įsėdęs į mažą laivelį, Solis su keliais kitais jūrininkais plaukė aukštyn. Iš tolo jie matė indėnus, jiems mojavą, atrodė, kad jie draugiškai nusiteikę, todėl jis išlipo į upės krantą, kur buvo tuoj nužudytas. Likusieji laivelyje nelaukė, kol jų vadas bus iškeptas ir suvalgytas, bet tuoj grįžo į laivus ir išplaukė atgal į Ispaniją.

Keletu metų vėliau Magelanas praplaukė pakraščiu, bet nebandė išlipti. Dar vėliau Sebastian Gaboto išdrįso La Plata upe plaukti apie tūkstantį mylių aukštyn, įžengdamas į indėnų valdomas žemes. Vienu laiku jis turėjo praplaukti pro 300 indėnų karo baidarių, juos žudydamas. Perplaukęs nedraugiškų indėnų valdomus plotus, pasiekė taiką mylinčius Guaranis. Apdovanotas jų pačių darbo papuošalais, jis grįžo į Ispaniją. Vėlesnieji ispanai keliautojai atėmė iš indėnų jų apgyventą vietą ir įkūrė Buenos Aires miestą.

Šešioliktoje šimtetyje Ispanijos karalius leido jėzuitams surinkti taikius Guaranis indėnus ir steigti misijas šiaurinėje Argentinoje. Misijos apsaugojo taikius indėnus nuo karingų genčių. Jie turėjo karvių, avių ir arklių ūkius. 1767 m. jėzuitai buvo išvaryti iš Ispanijos, taigi ir Argentinoje buvo atimtos jų misijos ir jie iš ten išvaryti. Indėnai, kurie nebuvo žiauriųjų genčių pa-

gauti, pasitraukė į miškus. Tokiu būdu misijos liko be žmonių. Jų griuvėsiai ir šandien tebematomi.

1810 m. Argentina atsikratė ispanų valdžios ir pradėjo atstatyti savarankišką valstybę. To laiko Argentinos herojus buvo San Martin. Jis mirė varge ir skurde dėl krašto politinių ginčų, bet dabar yra laikomas herojom.

Nežiūrint to, kad baltieji kūrė ūkius, jiems nuolat grėsė indėnų pavojus. Pagaliau Julio Argentino Roca buvo paskirtas ekspedicijos vadu, kuriam pasisekė visam laikui atsikratyti indėnų puldinėjimų. Jis akis į akį susidūrė su paskutiniu Indian Rock dinastijos vyresniu. Indėnai buvo nugalėti ir ištumti iš derlingų Argentinos plotų, o baltieji užėmė tas žemes. Čia prasidėjo didžiųjų aristokratų gyvenimas Argentinoje.

1862 m. generolas Mitre buvo išrinktas pirmuoju Argentinos prezidentu. Po indėnų nugalėjimo europiečiai pradėjo plaukti į Argentiną ir steigti etnines kolonijas, kurių yra išsilaikiusios iki šių dienų.

1946 m. prezidentu buvo išrinktas jaunas armijos kariškis Juan Domingo Peron. Jis, o ypač jo žmona, rūpinosi neturtingų žmonių padėtimi. Anot mūsų gidės, tada susikūrė vidurinė žmonių klasė, be anksčiau minėtų dviejų: turtuolių ir vargšų. Tačiau jis nepernešęs jokios kritikos. Žmonės po nakties prapuldavę. Ypač nukentėję studentai. Gidės aiškinimu, jie naktį būdavo surenkami, sudedami į lėktuvus ir nakties metu išmetami į La Plata upę. Peronas buvo nuverstas 1955 metais.

Argentinos prezidentas būtinai turi būti katalikas. Dabartinis prezidentas yra mokytojas — turi teisės daktaro laipsnį. Mieste prie prezidentūros rūmų yra didelė aikštė su paminklu žuvusiems, ant kurio ir lietuviai vasario šešioliktosios proga padeda vainiką.

Argentina tuo įdomi, kad turi labai

---

greso ir Šokių šventės, turėtų išsivystyti į sklandų būdą mūsų tikėjimą ugdančio sąjūdžio atspindį bei variklį.

įvairų klimatą ir įvairią, turtingą gamtą: snieguoti kalnai, puikūs fiordai, lygumos, kriokliai. Uostai pilni laivų iš viso pasaulio, kurie išveža mėsą, odą, javus, medvilnę, vilną, alyvą. Klimatas panašus į Šiaurės Amerikos, tik, kai Š. Amerikoje būna vasara, tai čia — žiema.

Kraštas turi 32 milijonus gyventojų, iš kurių 19 milijonų gyvena plote tarp sostinės ir Pampas žemumos. 97% gyventojų yra europiečiai. Čia mažai matyti juodų, nes Argentinos kolonistai nedaug tesivertė medvilne ir cukraus nendrių auginimu, todėl jiems nebuvo reikalo pirktis vergų Afrikoje, kaip tai darė Brazilija. Argentinoje yra daugelio tautybių kolonijos: vokiečių, danų, portugalų, austrų, prancūzų, kinų, ispanų, anglų.

Guchos yra ispanų ir indėnų mišinio palikuonys. Tai yra ramūs žmonės, mėgstą gitarą ir arklį. Kiekvienas gaucho turi skrybėlę, vadinamą "chambergą", odinį diržą su sidabrinėmis monetomis, kurios reprezentuoja gyvulių skaičių, kuriuos gaucho turi. Nešiojama skarelė taip pat yra jų drabužio dalis, o taip pat ir speciali virvė priklauso prie aprangos.

Visa Argentina yra padalinta į 22 provincijas, kiekviena provincija turi gatvę, pavadintą jos vardu sostinėje Buenos Aires. Vyraujanti religija — katalikai. Oficiali kalba — ispanų.

AUKLĖJIMAS

Mokslas Argentinoje nemokamas, bet knygos labai brangios. Už mokslą universitete nereikia mokėti, bet kadangi knygos yra be galo brangios, tai daugumas studentų dirba. Pradžios mokyklos vaikai nešioja baltus apsiaustus. Pradžios mokyklose juos vilki ir berniukai, ir mergaitės, o gimnazijose tik mergaitės. To drabužio tikslas yra visus vaikus integruoti: ir turtingus, ir neturtingus. Visos mokyklos turi išeiti valdžios nustatytą programą. Visose mokyklose, taip pat ir kitų tautybių, bent dalis kurso turi būti dėstoma ispanų kalba. Religija mokyklose nedėstoma. Katalikiškose mokyklose valdžia apmoka 80% mokytojų al-

gų, visas kitas išlaidas turi padengti tėvai ir parapija. Kunigai negauna nei algų, nei pensijų.

Mokyklose pamokos vyksta šešias dienas per savaitę. Mokytojas, dirbdamas 45 valandas per savaitę, gauna 800 australes mėnesinio atlyginimo. Dabar Argentinos pinigas yra *austrai* (daugiskaita — *austrules*). Kai mes buvome gegužės mėnesį Argentinoje, tai už dolerį gaudavome maždaug 7 australes, o dabar, rodos, doleris jau vertas daugiau kaip 12 australes — Argentinoje baisi infliacija. Šiuo metu čia pragyvenimas labai sunkus. Galima sakyti, kad jau vėl išnyko vidurinioji klasė, teliko tik dvi klasės: dideli turtuoliai ir dideli vargšai. Turtingieji leidžia savo vaikus į privačias mokyklas. Nemaža čia yra ir Montessori mokyklų. Mokytojos iš Argentinos atvažiuoja ir į Čikagą pasimokyti Montessori sistemos.

KITOS GYVENIMO APRAIŠKOS

Gydymas Argentinoje yra nemokamas, bet vizitas pas daktarą gali kainuoti apie 130 australes, o operacijos — net iki 2000.

Argentina yra dešimtas turtingiausias kraštas pasaulyje, bet jos turtai dar nėra kaip reikiant išnaudoti. Gyvenimas kaime sukasi apie "estancieros" — tai didelių žemės plotų savininkai, dažniausiai užsiiman tieji gyvulininkyste. Jų gyvenimas ir dabar tebėra panašus į Š. Amerikos plantacijų savininkų gyvenimą senais laikais. Tai Argentinos aristokratų valdančioji klasė. Neturtingieji, nežiūrint valdžių keitimosi, buvo ir tebėra vargingoji klasė.

Pampas viduryje yra miestelis Lujan, kurio centre yra gotiško stiliaus rausvai pilko marmuro bazilika. Joje yra 20 colių aukščio Marijos statulėlė, aprengta brangiais drabužiais, su auksine karūna. Statula esanti labai sena ir laikoma stebuklinga. Tai yra svarbiausia Argentinos šventovė.

Įvairios šventės Argentinoje švenčiamos taip, kaip pas mus. Karnavalas yra visų labai laukiamas. Jis vyksta tris dienas prieš Užgavėnes. Visur iškabinėjamos spalvotos lempos, jauni ir seni rengiasi specia-

lais drabužiais, tris dienas šokama, dainuojama ir svečiuojamas!.

Populiarus Argentinos maistas yra kepta jautiena, o maišytos mėsos lėkštė vadinama "parrillada" — tai jautienos, kiaulienos, paukštienos, dešrų lėkštė. Mėsa, kepta atviroje ugnyje, vadinama "assado".

Tautinis argentiniečių šokis yra tango. Jo muzika yra dviejų kultūrų mišinys: ispanų ir indėnų.

Liepos devintoji yra jų nepriklausomybės šventė. Jos vardu yra pavadinta ir didžiausia Buenos Aires gatvė. Sakoma, kad tai yra pati plačiausia gatvė visame pasaulyje.

ATOSTOGAVIMO VIETOS

Mėgstamiausia atostogavimo vieta yra apie 200 mylių nuo Buenos Aires — tai Mar de la Plata. Iš lėktuvo ji atrodo kaip jūra su begale salų. Taip pat mėgstamos turistų vietos yra Iguassu kriokliai ir Tigre salynas, pasiekiamas iš Buenos Aires laivu per 20 minučių. Čia daugiausia atostogauja žmonės savaitgaliais.

ARGENTINOS MIESTAI

Argentinos sostinė Buenos Aires su priemiesčiais turi apie 10 milijonų gyventojų. Šiuo metu iš jų du milijonai yra bedarbiai. Buenos Aires Pietų Amerikai yra kaip Paryžius Europai, tik jo aplinka daugiau panaši į Texas valstiją. Miestas tikrai gražus su lauke esančiomis kavinėmis, bulvarais, elegantiškais namais, aikštėmis, parkais, muziejais, bibliotekomis, golfo, polo ir arklių lenktynių laukais. Prie La Plata upės stovi didžiulis futbolo stadionas.

Istorinė miesto dalis yra apie Plaza de Mayo. Ten yra tautinė katedra, kurioje palaidotas šv. Martinas. Čia yra ir prezidento darbo rūmai, vadinami Casa Rosada. Miestas yra apsuptas uostais. Rajone La Boca, prie žvejų uosto, yra įsikūrę menininkai. Jie čia gyvena, kuria ir gatvėje pardavinėja savo darbus. Labai spalvingai nudažyti jų namai: labai ryškiomis spalvomis, kiekvienas vis kita spalva. Miestas sudaro turtiną gyvenančių vaizdą: krautuvės pilnos šilko, vilnos, kailių, odos išdirbinių ir įvai-

KALBOS DŽIAUGSMAS

K. P.

Šv. Jonas savo evangelijoje pasakoja apie Dievo žodį, kuris įsikūnijo ir gyveno tarp mūsų. Šis kūnu tapęs Dievo žodis buvo pirmasis krikščionybės džiaugsmas. Pirmoje vietoje čia mes galime matyti Kristaus įsikūnijimo paslaptį ir dieviško žodžio džiaugsmą žmonių tarpe. Čia taip pat galime išvysti kiekvieno žodžio džiaugsmą, kurs išeina iš gyvybės lūpų. Taip, žodis yra mūsų džiaugsmas. Krikščionybė gali mus daug ko pamokyti ir patarti, kaip mūsų žodžiai ir mūsų kalbos gali būti mūsų džiaugsmas.

Pasižiūrėkime į žmones, kaip jie kalba. Atrodo, kad jų kalboms niekad nebus galo. Vyrai kalba ir dėsto savo mintis. Moterys kalba ir išsipasakoja paskutines vakarykštės dienos naujienas, kaip ir visi žmonės. Vaikai kalba ir krykštuoja be paliovos. Taip visi žmonės kalba ir kalba. Jie kalba namie su savo šeimos nariais. Jie priima į savo namus svečius ir yra patenkinti, kad su jais gali pabendrauti, su jais pakalbėti ir daug ką papasakoti. Vakarai tampa įdomūs šeimose ir draugijose, kur žmonių žodžiais vieni ir kiti džiaugiasi.

Žodžių jūra savo giliomis bangomis plaukia per gyvenimą. Kartais žodis užsi-

---

rių brangenybių. Madingos gatvės Avenida Santa Fé ir Calle Florida prilygsta Niujorko Fifth Avenue.

Kiti didesnieji Argentinos miestai yra Rosario, Córdoba, Tucumctn, La Plata, Santa Fe.

Falkland salos, dėl kurių Argentina neseniai kariavo su Anglija ir pralaimėjo, yra pačioje pietinėje Argentinos dalyje. Karui vykstant, turbūt ne vienas galvojo, ko tiems anglams reikia kariauti dėl tokių šaltų, nederlingų salų. Mūsų gidė paaiškino, kad tos salos ir Anglijai, ir Argentinai labai svarbios, nes laivai, kurie praplaukia pro tą tartum sąsiaurį, turi mokėti mokesčius tiems, kurie tas salas valdo. (B.d.)

dega ir nušvinta žmogaus akyse, kaip šviesos spindulys. Balsai gali būti sausi ir šalti, pakelti ir nuleisti, aistringi ir pilni karščio. Žmonės kalbėdami parodo savo įgimtą džiaugsmą kalbėti. Žmogus džiaugiasi, kai randa gyvenimo palydovą, su kuriuo gali pasikalbėti. Kiekviena žmogaus kelionė yra nuobodi be kalbos ir be žodžio. Ilgose kelionėse žmogus apsidžiaugia, kai randa draugą, kurs prabyla. Atrodo, kad žmonių kalboms nėra ir nebus galo net ten, kur reikėtų tylėti.

Iš kur žmogus semia kalbos džiaugsmą? Pirmiausia mums žodis, kalba parodo žmogaus džiaugsmą išsireikšti, išsikalbėti, pasakyti savo mintis. Yra kilni žmogaus savybė skleisti žodžio šviesą. Žodis yra šviesa. Žodžio šviesoje mes randame džiaugsmą kalbėti. Šioje šviesoje mes bandome papildyti savo kalbą džiaugsmą, kitus įtikindami ir jiems įrodinėdami.

Vienas norės kitų tarpe viešpatauti, kitas norės pataikauti savo žodžiais, kitas norės žodžiu kovoti ir būti nugalėtoju. Žodis bus kovos ginklas ir kovos ženklas. Žodis vienus jungs ir suriš vienybėn, kitus išskirs amžinai nesantaikai. Žodis bus gyvenimo ratų tepalas. Jei gyvenimo ratų netepsi, nevažiuosi. Kaip žmonės sugeba savo ratus tepti, taip ir važiuoja. Vieni vartos žodį, kaip šventos tiesos aliejų, kiti glausis prie žodžio iš grožio meilės. Jiems žodis bus pasigėrėjimas, jeigu jie gražiu balsu pasitiks artimą savo kelyje. Ir tai bus žmogui visiškai natūralu, nes žodis turi savyje ne tik tiesos dvasią, jis žmonėms atneša ir garso muziką. Mes kalbame apie tautas, kurių kalba yra muzikali, kur balsas nežūsta nosyje ar gomurio paviršiuje, tarp liežuvio ir dantų malūno, bet sklinda į aplinką, kaip gražus ritmas.

Įdomu, ką sako krikščionybė apie džiaugsmą kalbėti. Krikščionybė neapsiejo be apaštalių žodžio ir tęsė savo istorijoje įsikūnijusio žodžio paslaptį. Žodis, tapęs kūnu, turėtų būti krikščioniškojo žodžio paslaptis. Jei žodis tampa kūnu, jis yra prasmingas. Žodis žmonėms yra svarus, jei-

gu jame yra išreikšta gyvenimo tiesos, teisingumo ir meilės dalis. Būti tiesiu ir teisiu žodžiuose reiškia turėti savyje įsikūnijusio žodžio džiaugsmą.

Mes dažnai žmonių žodžiais nusiviliame dėl to, kad jie netampa kūnu. Nusiviliame, jeigu jie negydo mūsų žaizdų, bet jas atveria. Tie žodžiai, kurie netampa kūnu, bet kūną naikina. Kristus savo pamokslė nuo kalno pasakė, ką galvojo apie žmonių kalbas ir žodžius: "Jūsų šnekos tebūna 'taip, taip; ne, ne', o kas yra viršaus tai eina iš pikta" (Mt 5,37). Čia jis kalbėjo apie priesaikos žodžio šventumą. Žmonės dažnai vienas kito paklaus: "Drauge, ar gali prisiekti, kad tavo žodžiai yra teisingi ir nuoširdūs? Ar gali prisiekti, kad tavo žodžiai yra be klastos ir vyliaus?" Žiūrėk, kaip dažnai draugai ir draugės dievažinasi ir "dievaži" prideda, ir "kaip Dievą myliu" ištaria, kad pateisintų savo žodį. Taip žmogus šaukiasi Dievo žodžio, tapusio kūnu, kad savo žodžius pateisintų.

Gal kai kas sakys, kad žmonių kalbos labai greitai pasibaigtų, ir mes negalėtume džiaugtis žodžiu, jeigu visos mūsų kalbos būtų tik "taip" arba "ne". Bet atrodo, kad tada mes galėtume labiau džiaugtis savo kalba, nes tuoj paaiškėtų tiesa. Problemos prasideda tada, kai apie tą patį dalyką vienas sako "taip", o kitas "ne", kur žmonės pasidalina mintimis ir tiesomis. Čia yra nesibaigiančių žmonių ginčų pradžia. O tokios kalbos ir ginčai paprastai daug džiaugsmo nesuteikia. Čia žodis tampa prieštaravimo ženklu. Yra žmonių, kurie mėgsta prieštarauti — prieš kiekvieną "taip" jie turi savo "ne".

Žodeliai "taip" ir "ne" sprendžia mūsų kalbos teisingumo ar neteisingumo likimą. Čia krikščionis gali pašventinti savo kalbos ir žodžio džiaugsmą. Vienintelis būdas gal bus tas, jei žmogus pajėgs iškilti virš "taip" ir "ne" tiesos jėga, išlygindamas kiekvienos tiesos kelią netiesos pinklėse. Tik tada bus pajustas tikras kalbos ir žodžio džiaugsmas.

KAIP PRISIDĖTI PRIE PILNUTINIO IŠSIVYSTYMO

(Popiežiaus Jono Pauliaus II enciklika "Rūpestis socialiniais reikalais")

Paruošė P. DAUGINTIS, S.J.

1987 m. gruodžio 30 d. paskelbta popiežiaus Jono Pauliaus II šeštoji enciklika "Sollicitudo rei socialis" (Rūpestis socialiniais reikalais). Tai ilgoka socialinė enciklika, išleista minint Pauliaus VI panašios enciklikos "Progressio populorum" (Tautų pažanga) 20 metų sukaktį. Tad pradžioje ir Jonas Paulius II plačiai mini šį dvidešimtmetį, aprašo enciklikos originalumą ir tautų išsivystymo svarbą, išreikštą pagarsėjusiu posakiu: "Dabar išsivystymas yra naujasis taikos vardas".

Šiame rašinyje nemanome dėstyti visų naujojoje enciklikoje keliamų problemų ir plataus jų aiškinimo. Mėginsime perduoti tik jos svarbiausias mintis, Katalikų Bažnyčios rūpestį šiais degamais, svarbiais socialiniais reikalais ir popiežiaus šaukimą visus tikinčiuosius stipriai įsijungti į tautų pilnutinio išsivystymo vykdymą.

PABLOGĖJUSIO VYSTYMOSI PRIEŽASTYS

Atsilikusių sričių, rasių ir kraštų išsivystymui daug pasidarbavo Jungtinės tautos (pvz., *Maitinimo ir agrikultūros organizacija*'), atskiros šalys (pvz., JAV-ių *National Catholic Relief Conference*), draugijos ir atskiri žmonės. Tačiau per 20 metų nuo enciklikos "Progressio populorum" pasirodymo atsilikusių kraštų, neturtingų sričių ir vargingųjų sluoksnių padėtis yra žymiai pablogėjusi. Popiežius enciklikoje nurodo keletą to pablogėjimo reiškinių, pvz., žmonių priespaudą, analfabetizmą, butų bei maisto trūkumą ir nurodo to pablogėjimo priežastis. Čia paminėsime tik keletą.

Išsivysčiusių industrialinių kraštų apsilaidimas padėti besivystantiems kraštams; ypač apsilaidimas tų, kurie turi rankose ekonominę ir politinę galią, pvz., prieš porą metų devynių šalių lyderių nesugebėjimas apsispręsti suteikti pagalbą keletui atsilikusių kraštų.

Taip pat naudojimas socialinių, ekono-

minių ir finansinių "mechanizmų", kurie netinka pakelti atsilikusių kraštų išsivystymo (pvz., skolinti ir skolintis pagal laisvoje rinkoje mokamus nuosimčius. Užtat Tarptautinis bankas neseniai iš paskolų tokiems kraštams gavo per metus 500 milijonų dolerių pelno).

Turėdami mokėti aukštus mokesčius ir grąžinti dalį skolos, tie kraštai vykdė įvairius projektus, pvz., statė fabrikus, kurių gaminius galėtų eksportuoti ir gerai perduoti kitų šalių laisvojoje rinkoje. Tačiau būtų buvę svarbiau gaminti produktus, vykdyti projektus, kurie labai reikalingi savajam kraštui. Mokėdami tuos aukštus nuosimčius ir grąžindami dalį skolos, jie turėjo išvežti kapitalą, kuris buvo taip reikalingas krašto išsivystymo plėtojimui (plg. enciklikos Nr. 16).

Ne kartą jie turėdavo užtraukti naujas paskolas, kad pajėgtų mokėti aukštus nuosimčius. Jie prisidarė bilijonus dolerių skolų. Taip susidarė didelė sunkenybė jas grąžinti arba vadinamasis *tarptautinės skolos klausimas* (Nr. 19). Jie pradėjo tik po labai mažai skolos mokėti arba visai nieko nemokėjo. Dėl to nukentėjo ir industriniai kraštai, pvz., tai buvo viena svarbiausių priežasčių, dėl ko praėjusiais metais subankrutavo 500 bankų JAV-se.

Yra ir kitų svarbių priežasčių, pvz., pasaulio pasidalinimas į Rytų ir Vakarų blokus su jų ideologiniais ir militariniais priešingumais, ginklavimosi lenktynėmis, finansiskai galinga ginklų prekyba, peržengianti visas valstybių ribas. Tai veda į ideologinius konfliktus krašto viduje, į pragaištingus streikus, civilinius karus.

Abu blokai turi neokolonializmo ir imperializmo tendencijų. Rytų blokas jas vykdo per komunistų partijas, prokomunistinius sąjūdžius, vadinamuosius "proxy" karus, pvz., Sovietų sąjunga per Vietnamą, Š. Korėją, Afganistaną. Vakarų blokas — mil-

žiniškomis multinacionalinėmis pramonės, prekybos, finansų korporacijomis, patarėjais, karinėmis bazėmis.

Siekdamos garantuoti savo karinį saugumą, labai išsivysčiusios šalys sunaudoja savo išteklius ginklavimuisi ir jo lenktyboms. Tokiu būdu tautos, kurios istoriškai, ekonomiškai ir politiškai turi galimybę atlikti vadovo ar pagalbininko rolę, jos neatlieka. Tos tautos sukludomos atlikti savo solidarumo pareigą išsivystymo siekiančioms sritims ir tautoms.

Jei kuri tauta sąmoningai pasiduoda pagundai užsidaryti savyje ir neatlieka turimos atsakomybės — ji tikrai neatlieka savo aiškios etinės pareigos. Jei Vakarai sudaro įspūdį, kad rūpinasi tik savo augimu, izoliuodamiesi nuo kitų, tai Rytai dėl abejingų motyvų, atrodo, ignoruoja savo pareigą bendradarbiaujant palengvinti žmonijos skurdą. Užtat ne kartą stovime ne tik prieš žmonijos teisėtą lūkesčių *išdavystę*, bet ir tų tautų dezertyravimą iš savo moralinės pareigos atlikimo (Nr. 23).

TIKRASIS IŠSIVYSTYMAS IR JO PROBLEMOS

Tačiau vyksta ir pozityvūs dalykai. Vis didesni žmonių sluoksniai pripažįsta pagrindines žmogaus teises ir stipriau reaguoja į jų pažeidimus savame ar kitame krašte. Kyla įvairūs sąjūdžiai, susidaro net tarptautinės organizacijos. Taip pat stiprėja vienių nuo kitų didelio *priklausomumo sąmonė*, o taip pat ir solidarumo būtinybės nuovoka (Nr. 26). Žmonės ir tautos vis stipriau pajunta esminį tarpusavio sąryšį ir tai, kad jų laukia tas pats likimas. Drauge jie turi daug ką pataisyti, daug ką statyti, išplėtoti, jei nori išvengti visiems gresiančios katastrofos, būtent, didelės tarptautinės ekonominės krizės, pasaulinio karo su atominėmis bombomis bei raketomis, kurios visus sunaikintų. Yra didelis ryšys tarp praktiško žmogaus bei tautos teisių pripažinimo ir autentiško kraštų išsivystymo. Tikrai mūsų laikais *išsivystymas* yra naujasis taikos vardas.

Iš žmogaus prigimties ir jo istorinio pašaukimo kylantis autentiškas bei tikrasis

žmogaus pakilimas ir tautų išsivystymas nepasiekiamas vien išplečiant gėrybių gaminimą ir prekybą. Reikia patenkinti individų, komunitetų, bendruomenių tautų kultūrinius, moralinius ir dvasinius reikalus. Nors savo esme jie yra tie patys, tačiau ir įvairuoja pagal asmenų, grupių, tautų ir aplinkos skirtingumą.

Atidžiau žvelgiant į moderniąsias išsivystymo problemas, aiškėja, kad jos yra ne vien ekonominio, bet drauge ir politinio pobūdžio. Mat išsivystymo problemos dažnai yra politinių nuosprendžių padariniai. Kai jais siekiama didelės naudos savo šaliai ir pelno savo prekybininkams, kai norima ekonomiškai kitą kraštą užvaldyti — tokie nuosprendžiai kenkia to krašto išsivystymui.

Taip pat jie turi ir *moralinį pobūdį*. Dariantieji ekonomiškai politinius sprendimus, pasielgia dorai, jeigu jais siekia ir bendrojo labo, atsižvelgia į tų asmenų, sričių ar kraštų reikalus. Jie yra nemoralūs nedori, kai į tų kraštų reikalus neatsižvelgia. Taigi žmonės ir kraštus į autentišką, pilnutinį išsivystymą veda ir įvairias kliūtis nugali tik iš esmės moralūs nuosprendžiai (plg. Nr. 35).

TEOLOGISKAS IR KRIKŠČIONIŠKAS VERTINIMAS

Jeigu tie nuosprendžiai nemoralūs, tai juos nusprendžiantieji daro nedorą veiksmą, teologiškai — nuodėmę. Jie nevykdo žmogaus socialinės prigimties ir didžiojo meilės įsakymo. Taip jie įžeidžia savo Kūrėją-Dievą.

Iš tokių netvarkingų ir nuodėmingų sprendimų ir iš jų einančių veiksmų susidaro *nuodėminga situacija* viešai, nekliudomai siekti per didelio pelno (ar *nuodėmės struktūra*) pvz., įsipilietinusios labai aukštos dirbamos žemės nuomos, efektyviai netvarkoma konkurencija, tapusi laisvosios rinkos liberalinio kapitalo sociališkai ekonomine sistema. Paskui visi turi prie jos, nori ar nenori, taikytis, joje ekonomiškai verstis, gaminti, ūkininkauti, prekiauti. Silpnesnieji visuomenės sluoksniai, sritys,

Buenos Aires: Plaza Colon, vyriausybės rūmai ir Plaza de Mayo.

ir atsilikę besivysiantieji kraštai dėl to labai nukenčia ir negali apsiginti. Tai veda į mažėjimą privačios, asmeniškos iniciatyvos, ekonominės ir socialinės nepriklausomybės, palaiko skurdą, neokolonializmą ir imperiaлизмą (Nr. 37).

Norint išvengti tų vis labiau besiplečiančių pasekmių ir galimų būsimų katastrofų, reikia pasitaisyti — paskiriems asmenims ir vadovaujančioms grupėms gręžtis nuo tų daugiau ar mažiau sąmoningai daromų blogybių ir stengtis būti tikrai solidariniams su tų kraštų žmonėmis.

Krikščionys, katalikai tai vadina atsivertimu, gręžimusi, atgaila. Reikia gręžtis nuo kitų žmonių išnaudojimo, kitų rasių, grupių, tautų opresijos, priespaudos, fizinio ar dvasinio sunaikinimo. Žinoma, pirmiausia reikia pajusti gyvą reikalą gręžtis, norą pakeisti savo galvosena, laikyseną ir elgseną, ryžtą atitaisyti ir daryti gera. Svarbu krikščioniškos meilės dvasia ir solidarai vykdyti įprastinį socialinį ir tarptautinį teisingumą, pajusti kitų asmenų, grupių, rasių ir tautų didelį, esminį tarpusavio priklausomumą, palaikyti vienybę ir kurti

meilės civilizaciją, naują visuomenę ir geresnį pasaulį.

Tam tikslui popiežius savo enciklikoje pateikia keletą paskirų nurodymų ir gairių.

1. Plačiai paskleisti žmonėse *Katalikų Bažnyčios socialinę doktriną*, kuri pateikia svarstymams pagrindinių principų santrauką, kriterijų sprendimams ir direktyvų veiklai.

2. Padėti žmonėms prieiti prie *įsipareigojimų teisingumui*, kiekvienam pagal savo individualybę ir aplinkybes.

3. Siekti *padėti reformuoti tarptautinę prekybos ir finansų sistemą*-, taip pat padėti reikštis privačiai iniciatyvai, laisvai informacijai, plačių sluoksnių kultūrai, laisviems žmonių apsisprendimams ir autonomijai.

4. *Rodyti ypatingą meilę neturtingiesiems*: asmenims, grupėms ir kraštams.

VISUS ŠAUKIA ĮSIPAREIGOTI IR VYKDYTI

Enciklikos pabaigoje popiežius viską sumuoja. Asmenys, grupės ir tautos siekia laisvės, tikros, pilnutinės laisvės. Pietų Amerikoje katalikai yra sukūrę *išlaisvinimo teologijos sąjūdį*. Jis siekia išlaisvinti žmo-

nes iš turtingųjų galios ir iš neturto. Tačiau to neužtenka. Išlaisvinimas ir pilnutinis, tikrasis išsivystymas turi eiti drauge.

Nepasiduoti liūdesiui, inercijai ir apatijai, nors yra tiek blogybių, apsileidimų ir sunkumų. Visi turime jaustis pašaukti į išsivystymo vyksmą. *Dideli iššūkiai* mums, tikintiesiems, ir visai žmonijai XX amžiaus gale. Matome sumaterialėjimą, konsumerizmą, hedonizmą turtinguosiuose kraštuose. Matome nudvasinimą, nužmoginimą komunistinėse šalyse. Gresia pavojus didelės katastrofinės ekonominės krizės, žemės ir oro užteršimo, tarptautinio karo atominio konfliktų.

Krikščionys turi ir nori prisidėti prie tų pavojų pašalinimo ir išsivystymo problemų sprendimo. Tačiau Katalikų Bažnyčia neturi ir negali pateikti tų problemų techniško išsprendimo. Tai ne jos sritis. Tačiau ji yra "žmoniškumo ekspertė", dvasinio, moralinio ir religinio gyvenimo mokytoja. Ji nurodo, kad pats žmogus ir jo vertingumas baisiame nudvasinimo, nužmoginimo, sunaikinimo pavojuje. Užtat popiežius rašo: "Todėl visu nuoširdumu kviečiu kiekvieną žmogų ir visus be išimties, vyrus ir moteris, *įsitikinti dabartinės padėties rimtumu*. Todėl šaukiu kiekvieną jaustis asmeniškai atsakingu už jų sprendimą ir dalyvauti jame ir savo asmenišku bei šeimos gyvenimu, savo išteklių naudojimu, pilietiniu aktyvumu ir savo įnašu, darant ekonominius ir politinius nuosprendžius; savo asmenišku įsipareigojimu siekti, kad vietinės ir tarptautinės programos būtų vykdomos solidarumo ir neturtingiesiems pirmenybę teikiančios meilės dvasia.

Šiame įsipareigojime Bažnyčios sūnūs ir dukros tebūnie kitiems pavyzdžiai ir vadovai. Juk, anot Kristaus Nazareto sinagogoje paskelbtos programos, jie yra pašaukti 'nešti gerąją naująją vargdieniam, skelbti belaisviams išvadavimą... vaduoti prislėgtuosius' (Lk4,i8). Ypatingas vaidmuo tenka katalikams pasauliečiams, vyrams ir moterims, kaip tai nurodė paskutinis vyskupų sinodas Romoje".

Popiežius kreipiasi ir į visus krikščio-

Pampas ūkyje: A. Adamkienė, gauchos, V. Darienė ir gidė.

nis, žydus, musulmonus. Jis kalba apie Dievo karalystės įgyvendinimo pradžią, dabar vykdomą įvairiomis pastangomis padaryti žmonių gyvenimą žmoniškesnį; taip pat visiems drauge švenčiant Eucharistiją ir joje pajuntant savo veiksmų didelę reikšmę pasaulio taikai ir tautų išsivystymui bei gaunant jėgų didžiadvasiškesniam įsipareigojimui.

Juk reikia sekti Kristaus pavyzdžiu, kuris šiame sakramente atidavė savo gyvybę už mus (plg. Jn 15,13). Kaip Kristaus, taip ir mūsų pastangos vienybėje su Juo tikriausiai nebus veltui. Reikia sekti ir Marijos pavyzdžiu, ypač šiais Marijos metais, šauktis jos užtarimo. Jos motiniškas rūpestis, kaip Kanos vestuvių atvejis rodo, apima ir asmeniškų, ir bendruomeninių žmonių reikalus žemėje.

Popiežius encikliką baigia, visus kviesdamas ją apmąstyti ir įsipareigoti aktyviai dalyvauti žmonių bei tautų išsivystyme. Kviečia melsti visų tautų ir žmonių dangiškąjį Tėvą, kad pripildytų mūsų širdis savo karšta meile ir troškimu visiems broliams bei seserims užtikrinti teisingumą, dalinan-

KETURIOLIKTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Šiais metais nuo rugpjūčio 7 iki 21 dienos buvo suruoštas jau keturioliktasis Lituanistikos seminaras nepaprastai gražioje vietoje — La Salie Manor, Plano, IL, apie 50 mylių nuo Čikagos. Kadangi tuo pačiu metu vyko VII Tautinė skautų stovykla, tai j seminarą šiais metais atvyko mažiau studentų: buvo 13 studentų, įskaitant ir seminaro vadovą Mindaugą Pleškį.

Šių metų seminare buvo devyni kursai, kuriuos dėstė aštuoni lektoriai: Lietuvių gramatikos pagrindai (Mykolas Drunga), Lietuvių kalbos kultūra (kun. Juozas Vaišnys, S.J.), Linksnių ir prielinksnių vartojimas (prof. Antanas Klimas), Lietuvių kalbos kirčiavimas (prof. Antanas Klimas), Lietuvių novelė (prof. Bronius Vaškelis), Lietuvių drama (prof. Ilona Maziliauskienė), Lietuvių kultūros istorija (prof. Vytautas Kavolis), Lietuva viduramžių laikais (dr. Rasa Mažeikaitė), Lietuvių tautinis atgimimas (dr. Saulius Sužiedėlis).

Seminare, kaip visuomet, buvo kalbama tik lietuviškai ir viešpatavo labai draugiška lietuviška dvasia. Bet tekalba apie seminarą patys studentai.

Rima Polikaitytė. Apie seminarą sužinojau iš savo tėvų. Jie mane ragino važiuoti, bet nevertė, žinodami, kad po ilgos, įspūdingos vasaros būsiu išvargusi. Atvirai pasakius, seminaro idėja man nelabai patiko, nes nenorėjau vasaros metu mokytis, bet verčiau džiaugtis atostogomis. Be to, jaučiau baimę, kad prie seminaro nepritapsiu ir atvažiavusi visai nesutiksiu seniai pažįstamų ar naujų įdomių žmonių.

Visiškai apsirikau! Nepaprastai džiaugiuosi, kad atvažiavau. Susitikau daug naujų draugų, bet, svarbiausia, jaučiau, kad pirmą kartą tikrai supratau, ką reiškia būti

susipratusia lietuvaite. Netrukus užsidegiau ta pačia nuotaika ir energija, kuria gyveno ir kiti studentai. Niekieno neverčiami, mes lankėme pasirinktus kursus ir tarpusavyje kalbėjomės tik lietuviškai. Juk mes žinojome, kad iš kursų gausime tik tiek, kiek pastangų parodysime.

Gal geriausiai man patiko ta nuotaika, kuri išaugo pirmos savaitės pabaigoje. Buvo smagu vienas kitam padėti, patarti visokiais reikalais ir kartu pajuokauti. Lektoriai taip pat prie tos nuotaikos prisidėjo. Jie visuomet buvo pasiruošę mums padėti; jų globą ir paramą visi labai įvertiname.

Niekada nesigailėsiu, kad šią vasarą užbaigiau seminare. Nors pasiilgau savo namų, bet labai daug išmokau ir subrendau. Susipažinau su nauja ir įdomia mokytų žmonių grupe iš visų pasaulio kraštų. Po vieną studentą buvo net iš Brazilijos ir Venecuelos. Manau, kad ateityje vėl grįšiu į seminarą praleisti dvi savaites lietuviškoje aplinkoje, apsupta tikros lietuviškos nuotaikos.

Aldas Kriaučiūnas. Dažnai studentų buvo klausiama: "Kodėl atvažiavote į seminarą?" Atsakymų buvo įvairių. O štai kokia buvo mano priežastis. Hamiltone, šokių šventės metu, per pertrauką eidamas aplink stadioną, sutinku kun. Vaišnį. Priėjęs prie manęs, jis klausia: "Ar važiuoji į seminarą?" Aš tuoj atsakau: "Taip". "Na, gerai" — jis pasako ir nueina. Tai man daugiau nieko neliko, o tik važiuoti.

Aš esu buvęs Lietuvoje, praleidau dvylika metų lituanistinėje mokykloje, daug metų stovyklavau "Dainavoje". Niekur nesu matęs tokio pasiryžimo lietuviškai kalbėti, kaip čia, šiame seminare. Šios dvi savaitės buvo lietuviškiausios mano gyvenime.

Aušra Jasaitytė. Čia labai smagu. Nors turime daug pamokų, bet surandame laiko paplaukioti baseine, pažaisti tenisą, krepšinį, biliardą, o kai kam patinka pažaisti ir palakstyti su simpatingu šuniuku Ebony.

---

tis gautomis gėrybėmis; siekti lygybės ir teisingumo kiekvienam žmogui, pašalinant skiriančias nesantaikas; kurti žmonių meilę ir taiką.

Pasilinksminę vėl turime grįžti prie knygų. Patarčiau visiems — jauniems ir vyresniesiems kitais metais atvykti į seminarą, kuris bus toje pačioje žavingoje vietoje nuo rugpjūčio 6 iki 20 dienos. Šie seminarai visuomet vyksta antrą ir trečią rugpjūčio savaitę. Seminaras visiems bus naudingas: čia yra puiki proga išmokti geriau lietuviškai kalbėti, taisyklingiau rašyti, o gal ir lietuviškai sapnuoti...

Vida Kuprytė, Jau trečią kartą atvykau į seminarą ir manau, kad dar ne paskutini. Kaskart pastebiu, kad vis mažiau atsiranda diktantuose rašybos ir skyrybos klaidų, vis daugiau ir daugiau atsikratau nelietuviškų, nevartotinų žodžių bei posakių. Įdomūs yra ir istorijos bei literatūros kursai, kurie yra žymiai aukštesnio lygio, negu buvo aukštesniosiose lituanistinėse mokyklose. Lektoriai viską dėsto objektyviai, nepersaldydami. Čia analizuojami ir išėivijoje, ir Lietuvoje parašyti žymesni veikalai.

Šios dvi savaitės, praleistos seminare, yra geriausias vasaros laiko sunaudojimas. Nors yra daug darbo, bet grįžti į namus tvirtai įsitikinusi, kad laiką vertingai praleidai.

Šie kelių jaunuolių pasisakymai puikiai charakterizuoja seminarą. Gaila, kad ne visi apie jį yra girdėję ir jo reikšmę supratę. Atrodo, kad jį tikrai vertina Kanados LB Švietimo taryba, kuri jau ne pirmą kartą atsiunčia savo lėšomis studentų. Šiais metais atsiuntė šešis, įskaitant ir du iš Pietų Amerikos. Tai yra gražus pavyzdys ir kitų kraštų švietimo taryboms.

Kai kurie klaidingai galvoja, kad šis seminaras skiriamas tik jaunimui. Visiškai ne. Į jį priimami ne jaunesni kaip 18 metų, bet toliau nenustatyta jokia riba. Esame turėję studentų, peršokusių jau 60 metų. Ypač jis rekomenduotinas lituanistinių mokyklų mokytojams: ir jauniems, ir vyresniems. Visi čia gali ko nors naujo išmokti, patobulinti savo lituanistines žinias ir praleisti porą savačių tikrai lietuviškoje aplinkoje.

Teko girdėti, kad kai kurie mokytojai, ypač vyresnieji, bijosi, kad seminare gali

Šeimos vargai ir džiaugsmai

Ramunė Kubiliūtė

Šią temą svarsto įvairūs profesionalai, ji aprašoma ir literatūriniuose veikaluose. Knygos "Unhappy Families" (1985) įvado pirmasis sakinyss cituoja Tolstojaus *Oną Kareniną*: "Laimingos šeimos visos panašios; kiekviena nelaiminga šeima yra skirtingai nelaiminga". Gal ne visi sutiktų su šiuo teigimu.

Knygoje "Principles of Family Systems in Family Medicine" (1985) Dr. Donald A. Block primena, kad nė vienas negyvename vienišai. Gimstame socialiniame fone — tai tinklas, kuris ištemptas atgal į praeities miglas ir pirmyn į nežinomą ateitį. Kiekvieno žmogaus gyvenimo įvykių pasekmės paveikia ne vien jį, bet taip pat jo šeimą ir kitus.

Kas sudaro šeimą, šiomis dienomis nėra pastovios formulės. Yra buvę ir vis dar bus atvejų, kai jaunuolis ar jaunuolė užauga visai be kraujo giminių, bet čia ne apie tokius atvejus kalbėsime. Šeima gali susi-

---

kiti pamatyti jų daromas rašybos klaidas. Nėra ko bijoti ar gėdytis. Klaidų daro visi. Juk iš klaidų mokomės. O tų diktantuose daromų jų rašybos klaidų visi nematys — jas matys tik lektorius, o paskui — pats studentas. Jas, pamatęs ir prisiminięs bei priitaikęs atitinkamas taisykles, daugiau tų klaidų greičiausiai nedarys.

Tad jau dabar visi galvokite ir rezervuokite ateinančių metų antrą ir trečią rugpjūčio savaitę lituanistiniam seminarui.

daryti iš tėvo, motinos ir vaikų; iš tėvo našlio ar persiskyrusio su vaikais, motinos našlės ar persiskyrusios su vaikais. Gal gali būti ir kitokių kombinacijų. Jaunavedžiai sudaro savo šeimos vienetą. Gimus vaikams, šeima toliau vystosi. Vaikai paauga, išsikelia iš namų, gal sukuria savo šeimas, šeima vėl grįžta prie savo kamieno — vyro ir žmonos. Bažnyčioje ar ne bažnyčioje išsiskyrusieji asmenys gali pradėti naujas šeimas, o viengungiai prisiglaudžia prie kurio nors šeimos dalinio.

Reikia prisiminti šeimų gyvenimą kituose kraštuose. JAV-se gyvenančių šeimų vargai ir džiaugsmai yra skirtingi nuo kitur gyvenančių. Dabartinės Lietuvos šeimų rūpesčiai ir džiaugsmai skirtingi nuo "kapitalistiniuose" kraštuose gyvenančių lietuvių šeimų. Ten suvaržytos gyvenimo sąlygos paveikia tiesiogiai ir šeimas. Gal ryšiai artimesni, kai šeimos nariai mažiau išsisklaidę ir gali pasidalinti gyvenimo vargais bei džiaugsmais. Gal ryšiai tolimesni tokioj santvarkoj, kai vienas žmogus negali visados pasitikėti kitais.

Ar JAV-se gyvenančių šeimų vargai ir džiaugsmai išsibalansuoja? Reikia pažvelgti į jų sąrašą.

VARGAI

Šeimai ir jos nariams sunkumų sudaro fiziniai ir protiniai negalavimai, netikėta ar staigi mirtis, liga, namų ar asmens apiplėšimas, avarijos, finansiniai sunkumai. Dažnai tokie sunkumai yra trumpalaikiai. Kai kurie atsitinka susidėjus kokioms nors aplinkybėms. Šeimos vargai, sunkumai gali atsitikti vienam šeimos nariui ir paveikti visą šeimą. Alkoholizmas, narkotikų vartojimas apsunkina visą šeimą, bet pasveikęs šeimos narys gali ją pradžiuginti. Vienas šeimos narys gali patekti į labai nemalonią situaciją, kuri visai šeimai gali atnešti gėdą ar visokių bėdų, pvz., kai asmuo ką nors pavagia ir patenka į kalėjimą.

Ar šeimos sunkumai keičiasi kiekvienu istoriniu laikotarpiu? Iš dalies taip. Kadai- se ūkinėje sistemoje kiekvienas šeimos narys buvo reikalingas šeimos ekonominei ge-

rovei. Vargai, susiję su ūkio gyvenimu, — tai šeimos vargai. Džiaugsmai taip pat gali būti surišti su ūkio gyvenimu — geras derlius pradžiugina visą šeimą. Gal pirmiau labiau buvo stengtasi susigyventi. Nebuvo taip lengva pabėgti nuo ūkio darbų, nuo šeimos pareigų, nuo pačios šeimos.

Paskutiniu metu JAV-se nebuvo karų ar finansinių krizių, kurios paveiktų visą kraštą iš karto. Šeimos bėdos, vargai vis dar gali būti gyvenimiški, kaip tie, kurie buvo anksčiau paminėti. Tačiau kai kurios šeimų problemos daugelio laikomos šių dienų miestietiško gyvenimo socialinėmis problemomis. Vieno ar abiejų tėvų profesija gali turėti tokį svarbų vaidmenį, kuris sutrukdo vaikų vystymąsi, šeimos bendravimą ir pan. Vaikų draugai gali pasidaryti svarbesni negu šeimos gyvenimas. Šių dienų technologija ir pramogos gali atskirti šeimas: fanatiškas susidomėjimas kompiuteriais, televizijos programomis, kino teatrais ir pan. Visa tai gali sutrukdyti šeimos bendravimą. Kartais vaikai pabėga iš šeimos, kai dar nėra subrendę, kiti išsikelia toli nuo šeimos kamieno, kai jau yra užaugę. Vaikams augant, gali susidaryti daug rūpesčių visai šeimai. Šeimyninis gyvenimas eina aukštyn ir žemyn su kiekvieno šeimos nario džiaugsmais ir vargais.

Kadaise šeimos buvo didesnės. Tėvai žinojo, kad, jiems pasenus, vaikai juos prižiūrės, net kartu su jais gyvens. Dabartiniais laikais tai įvyksta rečiau. Kartais senas tėvas našlys ar motina našlė gyvena vieni be vaikų finansinės ar moralinės paramos. Kartais vaikai nuveža net sveikus tėvus į senelių prieglaudą. Vienų šeimos narių patogumų ieškojimas, savanaudiškumas persveria kitų šeimos narių siekimus bei reikalavimus.

Imigrantų šeimos JAV-se norom nenorom turi kitokį likimą, negu tos pačios šeimos būtų turėjusios tėvynėje. Šalia kitų sunkumų, JAV-ių gyventojams modernus gyvenimas sudaro įvairių bėdų, kliūčių ir vargų, norint išlaikyti tautines vertybes, gyvenant kitokios kultūros krašte.

Kai kurių žmonių šeimos gyvenimas

šiomis dienomis yra nudažytas labai tamsiomis spalvomis. Sakoma, kad šeimose trūksta dialogo, kad tėvai spaudžia vaikus prie vienkokių ar kitokių mokslų, prie vieno ar kito gyvenimo stiliaus, mažai atsižvelgdami į vaikų norus ir pageidavimus. Taip pat pasitaiko šeimų, kur vaikams duodama tiek laisvės, kad jiems atrodo, jog tėvams jie visai nerūpi. Sakoma, kad vaikai neati- duoda šeimai savo duklės, nepada- bro- liams, seserims, tėvams.

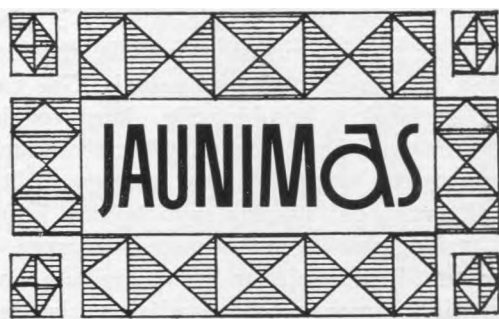
DŽIAUGSMAI

Šeimos džiaugsmai labai įvairūs. Tie džiaugsmai — tai momentai, kai širdyje smagu, kai galima pamiršti gyvenimo kasdienybę. Džiaugsmai gali būti nuotrupos, kurios priduoda šeimos gyvenimui prasmės: kūdikio šypsena, geri vaikų pažymiai, ma- lonūs gyvenimo momentai, pvz., vestuvės, krikštynos. Šeimos narių moksliniai, profe- siniai ir asmeniškai pasiekimai pradžiugina visą šeimą. Žmogus, prisiminęs savo buvu- sius vargus ir rūpesčius, gali juos beveik užmiršti, nes juos jau yra pakeitę džiaugs- mai.

IŠVADOS

Bėdos gali padėti šeimai susicementuo- ti, sustiprėti. Šiomis dienomis kartais še- imoms yra reikalinga profesinė pagalba, norint pasiekti geresnio sugyvenimo, susi- taikymo. Kadaise šią rolę atlikdavo kuni- gai, o šiomis dienomis tai gali būti psicho- logas, psichiatras ar kitoks profesionalas. Galima rasti įvairių suorganizuotų grupių, kurios gali atstoti tam tikra prasme šeimą, pvz., grupės, kurios padeda alkoholikams. Daugelį vargų galima kai kuriais atvejais atitaistyti. Gal tiesiogiai jie ir nepavirs džiaugsmais, bet jų nugalėjimas gali būti žmogui ženklas, kad nuo dabar kelias bus tiesesnis, kad jau bus galima pamatyti švie- sesnę gyvenimo pusę.

Šeima garantuoja draugystę, pastovumą, moralinę paramą. Šeima padeda suformuo- ti žmogaus charakterį, perduoti gyvenimo vertybes. Šeima — tai uostas, prie kurio galima priplaukti po smarkios gyvenimo audros. Vaikai ir tėvai teikia vieni kitiems

Kam reikalinga lietuvių kalba iššivijoje

*(Jaunimo konkurse III premiją laimėjęs
rašinys)*

Rima Polikaitytė

Dievas, sukūręs nepaprastai daug tauty- bių, sukūrė ir turtingą pasaulį. Įvairios kal- bos yra didelis žmonijos turtas, kurį kiek- viena tauta turi vertinti ir mylėti. Jei tauta užmiršta savo gimtąją kalbą, ji nusikalsta, nes nuskurdina pasaulį.

Lietuvių kalba yra mums duota Dievo dovana. Per šimtmečius mūsų protėviai ją brangino ir kovojo, kad kalba neišnyktų. Jie gerai žinojo, kad kalba yra tautos gy- vybė. Tauta bus gyva tol, kol jos nariai iš- laikys gyvą žodį — savo gimtąją kalbą. Gy- vas žodis — tai kasdien vartojama lietuvių kalba šeimose ir draugų tarpe. Gyvas žodis

džiaugsmo. Tėvai, remdami ir globdami vaikus, nesulaiko jų savarankiškumo ir brendimo. Kai kurie atsimena, ką 1988 me- tų žiemos olimpinių žaidynių sportininkai daugiausia minėjo, kaip didžiausią jiems paramą ir atramą — šeimą ir namus.

Vargai—tai gyvenimo kryžius. Džiaugs- mai — tai gyvenimo žvaigždutės. Tamsia- me danguje žvaigždės blykčioja, tartum mums mirkčioja. Šeima yra kaip senovės graikų astronomas. Ji linijomis sujungia žvaigždutes ir iš jų sudaro gražias, malo- nias figūras tamsiame danguje. Su Aukš- čiausiojo pagalba šeima duoda žmogaus gyvenimui prasmę. Šeima padeda žmogui nešti savo kryžių.

— tai rašyta kalba lietuviškose knygose, žurnaluose ir laikraščiuose. Gyvas žodis — tai dainuojama ir giedama kalba.

Mes turime didelę atsakomybę ir pareigą dabar išeivijoje, kad mūsų pavergtos tautos dvasia neužgestų. Privalome savo mintimis ir darbais su meile tą dvasią palaikyti. Ypač ant jaunimo pečių krinta ta didelė našta, nes į mus sudėtos visų viltys. Gyvendami dviejose aplinkose, kartais pradedame abejoti, ar reikalinga lietuvių kalba. Dažnai klausiam, ką lietuviybė mums "duoda".

Mūsų proseneliai, šimtus metų kovodami už Lietuvos laisvę, nieko "negavo". Jų laukė tik persekiojimai, kančios ir net mirtis. Bet jų širdyse degė didelė meilė savajam kraštui ir savajai kalbai. Lietuvos poetai ir dainiai įkvėpė kovos ryžtą. Motinos slapta mokė vaikus skaityti. Vyrų knygnešiai naktimis slapta gabeno iš užsienio į Lietuvą draudžiamą spausdinti lietuvišką žodį—knygas. Kariai savanoriai ėmė ginklą į rankas. Su begaline kantrybe ir nesibai giančiu pasišventimu jie visi iškovojo Lietuvai laisvę.

Dabar rusai komunistai vėl mūsų kraštą drasko. Visiems žinoma, kad pavergtoje Lietuvoje priešas visokiais būdais stengiasi nuslopinti lietuvių kalbą. Visur įvedama rusų kalba, nes jie gerai žino, kad tautos dvasia silpnės, kai kalba bus mažiau ir mažiau vartojama.

Mes, išeivijos lietuviai, turime lietuvių kalbą ne tik branginti ir mylėti, bet galime ja didžiuotis. Lietuvių kalba yra seniausia iš gyvųjų Europos indoeuropiečių kalbų — ji daugiau kaip septynių tūkstančių metų senumo. Lietuvių kalbos senumą, turtingumą bei gražumą pabrėžia viso pasaulio mokslininkai. Ji yra svarbi visiems besimokantiems svetimų kalbų. Be to, lietuvių kalba yra dėstoma daugelyje pasaulio universitetų.

Lietuvių kalba reikalinga mums, visiems išeivijos lietuviams. Su meile prisimindami mūsų protėvių kalbos garbingą praeitį ir grožį, mes jaučiame pareigą lietuvių kalbą gerai išmokyti ir vartoti, kad ji liktų gyva.

Buenos Aires lietuvių parapijos sodelyje: S. Endrijonienė, A. Lauraitis, V. Lauraitienė ir "argentinietis" Julius Mičiudis.

Prieš beveik šimtą metų, tautos žadintojas dr. Jonas Basanavičius rašė: "Tautos dvasia — gyvas žodis, ir mes, lietuviai, turime tą šventą dvasią savo mintimis, darbais palaikyti. Kitaip mes susilauksime bočių vėlių rūstybės, ainių prakeikimo". Šiuos žodžius Basanavičius skyrė anų laikų lietuviams, kai buvo pavojus, kad lietuvių tauta gali išnykti. Tačiau tie žodžiai yra prasmingi šiandien ir mums, lietuviams išeivijoje.

Kenčianti Lietuva laukia laisvės. Ji neišnyks. Ji tikrai laisvės sulauks, nes lietuvių tautinė sąmonė yra gyva. Lietuviškas žodis yra branginamas ne tik Lietuvoje, bet pasisklidęs po plačiausias pasaulio šalis.

■ JAV kongrese, Atstovų Rūmuose, Pensilvanijos kongresmanas Robert Borski pasiūlė rezoliuciją, kuri pavadinta: "Pareiškiant Atstovų rūmų pasipriešinimą Sovietų Sąjungos tebetęsiamam Vilniaus katedros Lietuvoje valdymui". Prašo prezidentą ir Valstybės sekretorių pasimatymuose su Sovietų pareigūnais iškelti katedros grąžinimo klausimą. Taipgi prašoma įpareigoti JAV atstovus tarptautinėse konferencijose stipriai pasisakyti dėl Vilniaus katedros grąžinimo. Raginami ir Kongreso nariai, lankantieji Sovietų Sąjungą, tą klausimą kelti. JAV lietuviai vykdo parašų rinkimo vąją po prašymo Gorbačiovui grąžinti katedrą.

Rasa Miliauskaitė

KĄ PASAKYSI VAIKAM?

*Kai pasaulis aplink tave sugrius,
ir tamsuma viešpataus po žemę,
Kai nežinosi, ką rytdiena atneš –
gyvybę, mirtį ar baimę.
... Ką pasakysi vaikam?*

*Kai apskųst šiandien kaimyną,
nes baisu, rytoj likt alkanam,
Kai broli pastumsi priešaky pirmą,
nes svarbu nors dieną būti gyvam.
... Kaip pasiteisinsi vaikam?*

*Kai jausiesi iš vidaus lyg nesavas
ir kovosi, nežinodamas prieš ką,
Kai aptemdys sąmonę kaip košmaras,
kad prarasi tikėjimą ir valią.
... Ką pasakysi vaikam?*

MEILĖ BE RIBŲ

*Jaunystėje papuošei tu man sapnus,
lyg šypsena per ramius laukus;
stebėdavau bailiai tave iš tolo,
nedrįsdama tau ištart nei žodžio.*

*Laikas bėgo,
audra kilo,
ir vėjas nunešė tave
toli nuo manęs ...*

*Sumainėm draugystei kartu žiedus,
suvienijom skirtingus takus,
meilė ir aistra sukurta kaip romano,
be abejo, galvojom – bus be galo.*

*Laikas bėgo,
audra kilo,
ir vėjas nunešė tave
toli nuo manęs ...*

*Nereikėjo tau slaptavardžio
praeit per tuos išpuoštus vartus,
mirties rankos tik uždusino
ir laikinai atskyrė mus.*

*Laikas bėgo,
audra kilo,
ir vėjas sugrąžino tave
praleist amžinybę su manim.*

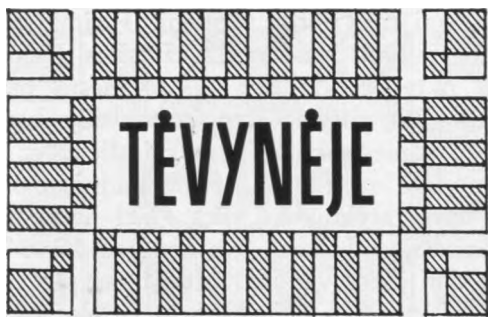
TU ATSIKELSI VĖL IŠ NAUJO GYVENTI. . .

*Tu atsikelsi vėl iš naujo gyventi,
užmerksi akis nuo praeities,
Tu prižadi vėl iš naujo atsistoti
ir skausmą vyt iš atminties.*

*Tu atsikelsi vėl iš naujo gyventi,
tikėdama, kad stipriausia valia laimės,
Tu stengsiesi laisvės dvasią įkvėpti,
ieškodama vis savo ateities.*

*Visa širdimi
su gražiausia daina
iš aukštumos prabilai:
“Valio žmonija,
tėvynės kovos
niekad os neužmiršai!”
... Tu atsikėlei vėl iš naujo gyventi.*

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

"TIESOS" SKAITYTOJAI RAŠO:

"Turiu kolektyvinį sodą. Šiais metais buvo nemažai braškių, noksta kitų uogų, vaisių. O cukraus norma tokia nedidelė, nors jo yra pakankamai. Šalia mūsų — cukraus fabrikas. Ten cukraus kraute užkrauta, nėra kur jo dėti. Naminės degtinės gamintojai jo gauna įvairiais keliais, o norinčiam išsivirti uogienės — norma. Be to, iš parduotuvių dingsta kisielius, saldainiai — iš jų išgudrinę naminės gamintojai irgi moka virti svaigalus. Ar nevertėtų padidinti bausmę už naminės degtinės gamybą ir perpardavinėjimą? Tada ir cukraus nebūtų deficitas. Juk žmogui parduodamų 4 kilogramų cukraus per uogų metą tikrai nepakanka. Parduotuvėse reikalinga apskaita, kiek cukraus gauta, kiek jo parduota pagal talonus. Jeigu tokia apyskaita būtų, cukrus nebūtų paverčiamas į naminę degtinę".

"Visi vyrai, kurie skuta barzdas, iki šiol buvo įpratę po nusiskutimo padezinfikuoti smakrą odekolonu ar specialiu skysčiu. Darytų jie taip ir toliau, jei parfumerijos lentynose stovėtų tokia prekė. Tiesa, kartais šmėkšo vienas kitas buteliukas, bet jų kaina tokia, kaip prancūziško konjako. Visi kiti pigesni esą išgraibstomi per trumpą laiką, kurie kvapnųjį skystį panaudoja ne barzdai, o gerklei dezinfikuoti.

Visi medikai sutartinai tvirtina, kad odekolonas tam visai netinka, bet didieji apspangimo mėgėjai į tai nekreipia dėmesio. O juk dar visai neseniai save gerbian-tis alkoholikas į odekoloną žiūrėjo niekinamai. Tik tie, kurie buvo atsistoję ant paskutinės pakopėlės, paslapčiom, niekam

nematant, susipildavo į gerklę "Šipro" buteliuką. Dabar, kai normalių gėrimų įsigyti sunkoka ir brangu, į apyvartą paleisti visi skysčiai, kurie bent kiek svaigina. Nuo jų 1987 metais mirtinai apsinuodijo daugiau kaip dešimt tūkstančių žmonių.

Barzdos problema iškilo pirmiausia, o po jos — cukraus ir dantų pastos problemos. Dėl smakro padezinfekavimo susirūpino mažesnioji dalis visuomenės, o dėl cukraus ir dantų pastos — visi. Dabar jau kalbama, kad padidėjo druskos suvartojimas. Nejaugi išradingieji alkoholiškai-chemikai padarė naują išradimą?"

SPEKTAKLIS TRAKŲ PILYJE

Prie Lietuvos kultūros fondo buriasi Vilniaus senamiesčio teatro studija, vadovaujama nusipelnusio artisto V. Limanto. Jo pagrindą sudaro Vilniaus universiteto Kiemo teatre vaidinę aktoriai. Studija ketina atgaivinti kadaise Vilniuje veikusio mokyklinio teatro tradicijas, vaidinti po atviru dangumi, kiemuose, pilyse, piliakalniuose. Tai būtų judrus, nuolat keliaujantis teatras.

Gegužės pabaigoje Vilniaus senamiesčio teatro studija pakvietė žiūrovus į pirmąją premjerą — Maironio istorinę dramą "Kęstučio mirtis", kuri buvo suvaidinta Trakų pilyje. Spektaklį režisavo L. Ciunis. Pagrindinius vaidmenis atliko A. Butvilas, A. Maceina, S. Merkys, E. Peteraitis, A. Ziaunytė, V. Koševaja ir kiti teatro studijos aktoriai. (Tiesa)

SKAITOMIAUSIA 1987 METŲ KNYGA

Tradiciiniame skaitomiausios metų knygos konkurse dalyvauja beveik visų Lietuvos rajonų knygos bičiuliai. Renkamas populiariausias originaliosios prozos kūrinys, labiausiai sudominęs skaitytojus, susilaukęs daugiausiai atsiliepimų, laiškų, recenzijų.

Aštuntąja šio konkurso laureate išrinkta rašytoja Vidmantė Jasukaitytė, 1987 metais išleidusi knygą "Po mūsų nebebus mūsų". Tai pirmasis poetės ir prozininkės romanas, aprėpiantis daugelį pokario Lietuvos kaimo socialinių ir moralinių problemų. Ekspresyviai atskleistas veikėjų, ypač mo-

terų, vidinis pasaulis, iškeliamas dvasingumas, siekimas išsaugoti dorovines vertybes.

Liepos 2 dieną Kretingoje į Kraštotyros muziejaus kiemėlį pagerbti populiariausios knygos autorės susirinko gausus būrys knygos bičiulių. Įspūdingai nuskambėjo aktorės Joanos Valančienės skaitomos romano ištraukos, muziejaus etnografinio ansamblio dainos.

Vidmantė Jasukaitytė apdovanota konkurso laureatės premija, Knygos bičiulių draugijos ir Kretingos rajono kultūros skyriaus diplomais. (Tiesa)

“AŽUOLIUKO” VASARA

Kiekvieną vasarą, pasibaigus koncertų sezonui, vilniečiai “Ažuoliuko” choro dainininkai ir jų vadovai išvyksta į tradicinę darbo ir poilsio stovyklą Šventojoje. Šiemet surengta stovykla chorui jau dvidešimt aštuntoji.

Stovykla — tai poilsis ir įvairiausi renginiai: šventės, koncertai, žygiai, pramogos. Tačiau stovyklautojų dienotvarkėje visada yra ir repeticijos. Stovykloje vyksta kasdienis darbas, juk vasara — tai pasiruošimas naujiems koncertams. Stovyklauja daugiau kaip pusė tūkstančio dainininkų. Mažieji turi savo vyresniusius pagalbininkus, taip pat “ąžuoliukus”, dalyvavusius dar pirmosiose stovyklose. Vyresnieji vadovauja, prižiūri vaikus, padeda auklėtojams, kartu ruošiasi šventėms.

Draugiškus santykius stovyklautojai palaiko su Šventosios gyventojais ir poilsiautojais. Rengiami tradiciniai koncertai žvejams ir kurorto svečiams, vyksta draugiškos sporto varžybos. Visi stovyklautojų renginiai vyksta Dainų slėnyje. (Tiesa)

PALANGOJE DRAUDŽIAMA MAUDYTIS

Tie, kurie birželio pabaigoje atstogavo Palangoje, pastebėjo, kad kai kurių poilsiautojų odą pradeda berti. Žmonės spėliojo, nuo ko tai — nuo saulės, vandens, smėlio ar... vėjo?

Liepos pradžioje Palangoje, Klaipėdoje, Giruliuose kai kur buvo iškabinti skelbimai, kad jūroje maudytis draudžiama.

Palangos ir Klaipėdos sanitarijos spe-

cialistai tiria jūros vandenį. Tyrimai rodo, kad vietomis vanduo yra užterštas. Pirmiausia jį teršia Klaipėda. Uostamiestis neturi biologinių valymo įrengimų ir visa, kas atlieka iš mėsos kombinato, celiuliozės ir kartono bei kitų fabrikų, visuomeninių pastatų ir butų, atplaukia į jūrą. Tai nenormalu. Sanitarijos duomenys rodo, kad būna dienų, kai jūros vandens užteršimas peržengia leidžiamas sanitarijos normas. Nerimą kelia ir Kuršių marių likimas. Nemunas be atvangos plukdo ir plukdo nešvarumus iš Vilniaus ir Kauno į marias. Kaunas irgi neturi biologinių valymo įrengimų. Į mūsų vandenį patenka dar Baltarusijos ir Kaliningrado srities pramoninės ir buitinės atliekos. Marios ir pajūris buvo nešvarūs ir pernai, ir užpernai. Sanitarijos specialistai tada dar nebuvo tokie ryžtingi, kaip dabar. Dabar kategoriškai reikalaujama nesimaudyti užterštame vandenyje, nes galima susilaukti ūmaus infekcinių ligų protrūkio.

Draudimas maudytis priklauso nuo hidrologinių aplinkybių. Būna dienų, kai jūros vandens lygis žemas, ir vėjas nuneša nešvarumus nuo plažų zonos. Tada leidžiama maudytis. Gerai, kad tiriama jūros vandens švara, kad žmonės apsaugomi nuo ligų, bet ar ilgai būsime priklausomi nuo vėjo? Kol Klaipėda ir Palanga neturės valymo įrengimų, į jūrą bus baisu ir koją įkelti. (Tiesa)

SENIAUSIA LIETUVOS GYVENTOJA

Joniškio rajono, Skaistgirio apylinkės, Ramoškių kaimo gyventojos Barboros Jasaitės pase įrašyta — gimusi 1855 metų liepos 15 dieną Plungės rajono, Stumbrių kaime. Jai liepos 15 dieną sukako 133 metai amžiaus. (Tiesa)

KARDINOLAS GRĮŽO IŠ VATIKANO

“Tiesoje” rašoma, kad liepos 8 dienos rytą traukiniu iš Maskvos parvažiavo Lietuvos Katalikų Bažnyčios vyskupų konferencijos pirmininkas, Kaišiadorių vyskupijos apaštalinis administratorius kardinolas Vincentas Sladkevičius. Jis grįžo iš Vatikano, kur konsistorijos metu buvo įvestas į kardinolų kolegiją.

Kauno geležinkelio stotyje kardinolą V.

Skryrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

DAR APIE TĄ ČIKAGĄ...

Mūsų spaudoje vis dar nevienodai rašomi miestų ir kitų vietovių vardai. Pavyzdžiui, vieni rašo: Čikaga, Niujorkas, Filadelfija, Kalifornija, o kiti: Chicaga, New Yorkas, Philadelphia, Californija. Tie, kurie šiuos vardus rašo angliškąja rašyba, kaltina tų vardų "sulietuvintojus", kad jie, taip rašydami, įžeidžia kitataučius. "Ką gi pagalvos amerikietis, pamatęs taip sudarytus jų miestų vardus!?" — pasako ne vienas. Bet juos galima paklausti: "O ką pagalvos amerikietis, pamatęs, kad prie jų miestų vardų (Chicago, New York, Philadelphia, California) yra prisegtos kažkios keistos galūnės: -a, -as, -ja?"

Šiuo klausimu jau buvo čia ne kartą rašyta, bet dabar, perskaičius "Aiduose" (Nr.

Sladkevičių susitiko vyskupai, vyskupijų valdytojai, dvasininkai, tikinčiųjų atstovai. Perone buvo giedamos religinės ir tautinės giesmės.

Po to kardinolas aplankė Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją ir po trumpo poilsio išvyko į Kaišiadoris.

Tą pačią dieną kardinolą V. Sladkevičių aplankė Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis. Jis įteikė Lietuvos Aukščiausios Tarybos prezidiumo sveikinimą Katalikų Bažnyčios kardinolo titulo suteikimo proga. Sveikinime linkima ir toliau sėkmingai dirbuotis, kad gerėtų valstybinės valdžios ir Katalikų Bažnyčios santykiai, kad bendromis jėgomis būtų tobulinamas dorovinis žmonių auklėjimas.

2) prof. P. Joniko straipsnį "Lietuviškoji Čikagos vardo istorija", vėl atėjo mintis šį klausimą pajudinti. Čia pacituosime to straipsnio pabaigą ir pridėsime tai, ką jis rašė šiuo klausimu jau prieš daugelį metų savo knygoje "Gimtojo žodžio baruose" (p. 136-139).

Savo minėtą straipsnį "Aiduose" jis taip baigia:

"Straipsnį baigiant, bus ne pro šalį pridurti ir praktinę išvadą. Kai *Čikaga* jau galutinai nusistojo mūsų kalboje -a galūnės daiktavardžiu, reikėtų lietuviškuose raštuose tą vardą berašyti ir šiandienine mūsų rašyba (*Čikaga*), o ne angliškąja. Tiesa, mums, kaip ir kitoms tautoms, praktiškai sunku griežtai pritaikyti vieną kurį svetimųjų vietovardžių rašymo pagrindą: rašyti arba iš kilmės (nusižiūrėjus į tikrinio vardo rašymą originalo kalba), arba rašyti iš tarties (kaip tas svetimasis vardas mūsų tariamas) ir mūsų rašyba, jos rašmenimis. Nepriklausomybiniu laikotarpiu svetimieji vietų vardai mūsų buvo rašomi iš tarties plačiau visuomenei skiriamuose raštuose, bet apskritai pagal svetimąjį originalą mokslinio pobūdžio raštuose. Tačiau ir pastaruosiuose išimtis buvo daroma jau iš seniau visuotinai mūsų kalboje įsigalėjusiems vietovardžiams. Todėl ne tik plačiau visuomenei skiriamuose raštuose, bet ir moksliniuose buvo rašoma iš tarties, pvz., *Paryžius* (ne *Paris*), *Varšuva* (ne *Warszawa*), *Mintauja* (ne *Mitava*), taip pat *Čikaga* (ne *Chicaga*). Šio straipsnio autorius jau prieš keletą dešimtmečių yra tą dalyką priminęs mūsų rašto darbininkams, autoriams ("Gimtojo žodžio baruose", Čikaga 1952).

JAV lietuviškuose raštuose vis dar tebesimaišo *Chicaga* ir *Čikaga*. Laikraštyje, ypač dienraštyje, šiame krašte visų visitelius svetimuosius vietų vardus rašyti iš tarties būtų praktiškai per keblu ne tik laikraščio bendradarbiams, bet ir patiems redaktoriams, nes jiems daugelio svetimųjų vardų tarimas gali būti (ir iš tikrųjų esti) nežinomas. Tačiau vėl nėra reikalo laikytis įsikibus mechaninės taisyklės, kad visi svetimieji vie-

tų vardai turi būti rašomi pagal svetimąjį originalą, svetimąja rašyba. Jau patys mūsų kalbos raidos dėsniai ir šio straipsnio istorinė apžvalga rodo, kad objektyviai pagrįstas tėra rašymas *Čikaga*

*

O štai ką autorius sako apie svetimųjų vietovardžių rašymą "Gimtojo žodžio baruose":

"Kiek pastebiu, dabar lietuviškieji Amerikos laikraščiai JAV tikrinius vietų vardus paprastai rašo iš kilmės, t.y. nusižiūrėję į originalo rašybą, pvz., *Chicaga*, *Illinois* valstybė ir t.t.

Šitoks rašymas neatrodo rūpestingai apsvarstytas ir pakankamai pagrįstas.

Dėl pačių svetimųjų tikrinių vardų rašymo pagrindų — iš kilmės arba iš garsų (tarimo)— nėra įvairiose tautose vienodo nusistatymo. Vienos tautos rašo (ypač laikraščiuose) tikrinius svetimuosius vardus iš kilmės. Tai pirmiausia jos grindžia tuo, kad ypač paprastam laikraštiniui sunku, neįmanoma patirti, kaip kuris svetimas vardas yra tariamas; todėl rašoma iš originalo, pagal svetimąją rašybą. Kitos, rašydamos iš garsų, sako, jog pirmiausia tuo būdu įtikiančios savo mažiau išlavintiems skaitytojams; svetimus garsus, kurių nėra gimtojoje rašančiojo kalboje, paprastai pakeičia artimiausiais gimtosios kalbos garsais. Nors tokios formos svetimųjų tikrinių vardų rašymą ir paremia kiekvienos kalbos plačiosios vartosenos polinkiai, vis dėlto laikraštiniams toli gražu ne visų tų vardų tikrasis tarimas žinomas, ir todėl ne visada jie gali juos tinkamai perduoti savo skaitytojams. Latviai pastaraisiais laikais rašė svetimuosius tikrinius vardus iš garsų, o mūsų svarbiausių rašybininkų buvo siūloma rašyti iš kilmės (tik populiariuose, plačiai visuomenei skiriamuose raštuose leisti rašyti ir iš garsų).

Pačioje mūsų rašybos praktikoje ne tik anksčiau, bet ir pastaraisiais laikais didelio vienodumo ir šių dviejų pagrindų pritaikyme nebuvo. Tad ir tvirtos atramos mūsų praktikoje čia nerastume. Vis dėlto vienas dalykas šitoje vardų rašyboje yra aiškus, ir

to turėtume toliau žiūrėti: plačiai iš seniau pažįstami lietuviams svetimieji vietų vardai buvo rašomi ne iš kilmės, bet iš garsų. Tuo būdu, pvz., buvo rašomas *Paryžius*, ir niekas mūsiškių nereikalavo, kad rašytume iš originalo *Paris* ar *Pari*, *Parys*. Panašiai ir *Varšuva*, *Mintauja*, *Liepoja* (*Liepojus*), bet ne *Warszawa*, *Mitava*, *Liepāja* ir kt. O toks mūsų miestas *Königsberg* visai ir ne vokišku žodžiu mūsų vadinamas — *Karaliaučius*.

Dėl to ir atrodo, kad geriausia ir JAV lietuvių laikraščiams rašyti plačiau žinomus, įprastuosius Amerikos vietovardžius iš garsų. Argi tokia *Čikaga* (rodos, lietuvių netariama *Šikaga*), pašauktoji pasaulio lietuvių sostinė, dėl siaurai suprasto kilminio rašybos pagrindo, gryo dogmatizmo, turėtų būti rašoma *Chicaga*? Jau ir Lietuvoje juk buvo įprasta rašyti *Čikaga*. Iš garsų turėtų būti rašoma ir daugiau didesnių plačiai žinomų lietuviams JAV (o taip pat, žinoma, ir kitų kraštų) vietų vardų, pvz.: *Vašingtonas*, *Filadelfija*, *Ilinojaus* valstybė, *Kalifornija* ir kt.

Bet dar plačiau turi būti taikomas šis garsinis pagrindas išvestiniams (būdvardiniams ir kt.) svetimųjų tikrinių vardų dariniams. Todėl ypač reikia rašyti *čikagietis*, *čikaginis*, *čikagiškis* ir t.t., o ne rašyti šias jau pusiau lietuviškos darybos lytis tokiomis rašybos keistenybėmis, kaip *chicagietis*, *chicaginis*, *chicagiškis*.

Tačiau jau iš originalo tektų rašyti tuos pačius vardus tais atvejais, kai jie yra kokie smulkūs geografiniai pavadinimai. Sakysime, rašydami savo reikalui *Čikaga* (ne *Chicaga*), vis dėlto paprastai rašytume miesto gatvės vardą *Chicago Avenue* (Ave.).

Suprantamas dalykas, kad iš tarties lietuviškai negalėsime svetimųjų vietovardžių rašyti tada, kai juos taikysime ne saviesiems, bet kitataučiams. Todėl ant laiško voko rašysime ne *Paryžius*, *Berlynas*, *Čikaga*, bet pagal oficialinę tų vietų rašybą — *Paris*, *Berlin*, *Chicago*".

Pagarbos vertas žmogus, kuris gerbia savo gimtąją kalbą.

KAS DAUGIAUSIA IŠGERIA KAVOS IR ARBATOS

Daugiausia kavos išgeria skandinavai ir danai — daugiau kaip 10 kg pupelių žmogui per metus. Pirmąja suomių: 1984 m. kiekvienas jų suvartojo 14,59 kg pupelių. Mažiausiai šis gėrimas populiarus Čekoslovakijoje ir Jugoslavijoje — 1984 m. atitinkamai — 1,52 ir 0,89 kg. Sovietų Sąjungoje kavos suvartojama dar mažiau — tik 0,2 kg asmeniui per metus. Gal jie suvartotų daugiau, jeigu kavos būtų, bet jos mažai perkama iš užsienio.

Arbata labiausiai mėgstama Kuveite. Kiekvienam šios šalies gyventojui 1984 m. teko 4,28 kg arbatžolių. Anglas jos per metus sunaudoja 3,06 kg, turkas — 1,981 kg. Kiekvienam Australijos, Sovietų sąjungos, Tuniso, Saudi Arabijos gyventojui reikėtų apie 1,5 kg arbatžolių. Arbata nelabai populiari Belgijoje, Vokietijoje, Čekoslovakijoje — 0,2 kg, o Italijoje — tik 57 g vienam žmogui.

LAZERIS KRIMINALISTIKOJE

Šiandien lazeris jau nemažai talkina kriminalistams. Jo spindulys padeda pamatyti pirštų antspaudus ant tokių paviršių, kur kitais metodais jų neįmanoma pastebėti. Kanadiečiai kriminalistai lazeriu nustato pirštų pėdsakus ant pinigų banknotų, pašto vokų, servetelių, peilio ašmenų ir net ant žmogaus odos. Beje, lazerio spindulys neklysdamas skiria senus antspaudus nuo šviežių.

SAULĖS SPINDULIAI IR VITAMINAS D

Saulės spinduliai pavojingi odai, nes gali sukelti odos vėžį, tačiau, kaip tvirtina Illinois universiteto darbuotojai žurnale "Journal of Clinical and Endocrinological Metabolism", nereikia pulti į kitą kraštutinumą, kuris taip pat gali būti kenksmingas sveikatai. Mat vitamino D organizmas gali pasigaminti tik veikiamas saulės spindulių, o apsauga nuo saulės spindulių, pvz., kremas, sugeria vitamino D sintezei reikalingus ultravioletinius spindulius.

Kadangi saulės spinduliai yra kone vienintelis vitamino D susidarymo šaltinis pagyvenusiems

žmonėms (jauniems toks šaltinis dar yra maistas), nereikėtų per daug stropiai naudotis apsaugos nuo saulės spindulių priemonėmis.

GREITOJI PAGALBA... MEDŽIAM

Didmiesčiuose dažnai žūva visiškai sveiki medžiai. Anksčiau buvo manoma, kad žuvimo priežastis — per didelis oro užteršimas automobilių dujomis. Tačiau specialistai išaiškino, jog medžiai daugiau žūva dėl to, kad pro nesandarius požeminio dujotiekio vamzdžius prasiveržia metanas, išstumiantis deguonį iš dirvos. Medžių šaknys kaipmat uždūsta.

Olandijos tyrinėtojai pasiūlė paprastą būdą medžiams padėti: kompresoriai į dirvą varyti suspaustą orą. Tokia skubi pagalba jau teikiama medžiams 24 Olandijos miestuose.

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Prahoje, katedroje, kovo 6 d. susirinko apie 8.000 žmonių į pamaldas, reikalaudami religinės laisvės. Girdėjosi šaukiant: "Mes norime religinės laisvės!" Apie 16 žmonių buvo areštuoti.

■ Jono Pauliaus II enciklika socialiniais klausimais, išleista 1987 m. pabaigoje, sukėlė ypač didelį susidomėjimą Pietų Amerikos kraštuose. Salvadoro arkivyskupas Rivera Dumas pareiškė, kad šita enciklika didžiai praturtino Bažnyčios socialinį mokslą. Be kitų dalykų, enciklika griežtai pasmerkia terorizmą. Pirmaujantis Čilės teisininkas Jaime Castillo pabrėžia svarbų punktą popiežiaus enciklikoje: raginama išsilaivinti iš totalitarinių, diktatūrinių režimų. Čilės seimo atstovas P. de la Bara atkreipia dėmesį į enciklikos gynimą žmogaus teisių.

■ Paryžiuje pirmą kartą per 150 metų Notre Dame katedroje buvo pakviesta laikyti teologinę paskaitą moteris. Buvo parinkta Maria Helene Mathieu, Popiežiškos pasauliečių tarybos narė. Tema — "Marija, Gailestingumo Motina". Buvo pakviesti kalbėti ir 6 reformatų liuteronų pastoriai.

■ JAV vyskupai patarė katalikams neiti žiūrėti filmo "The Last Temptation of Christ", susukto pagal Kazantzakio romaną, kur įterptas neva Kristaus patirtas gundymas Marijos Magdalenos atžvilgiu. Filmą įleidžiantis Kristaus asmenį. Čikagoje ir daugely kitų miestų šimtai žmonių demonstravo prieš šio filmo rodymą.

■ JAV respublikonų kandidatas į viceprezidentus D. Quayle kongrese yra balsavęs prieš abortus, už Nikaragvos Contra rėmimą ginklais, siekiant atstatyti demokratiją tame krašte, už mirties bausmę narkotikų spekuliantams.

Žymus vokiečių istorikas Teodoras Momzenas (1817-1903) buvo labai konservatyvus. Jis ilgai ne-leido įvesti savo bute elektros ir dirbo prie žibalinės lempos. Kai žmona, jam išvykus, vis dėlto įvedė elektrą, Momzenas supykė:

— Kam visa tai? Aš vis tiek dirbsiu prie žibalinės lempos!

— Gerai, atsakė žmona, — tačiau tu amžinai ieškai degtukų uždegti lempai ir nerviniesi. O dabar įjungsi šviesą ir lengvai juos rasi.

*

Garsus Vienos chemikas Adolfas Franke, pusvalandį egzaminavęs studentą, pagaliau pasakė:

— Jūs nepaprastai gabus — keliais žodžiais sugebate pasakyti baisybę nesąmonių.

*

Anglų chirurgas James Simpson (1811-1870) pirmasis ėmė vartoti chloroformą kaip nuskausminantį medikamentą, operuojant liginčius. Kažkoks dvasininkas pakėlė baisų triukšmą:

— Negalima lengvinti operacijų, nes Kūrėjas pasiuntė žmonėms skausmą už nuodėmes!

Simpsonas atkirto:

— O argi Kūrėjas pats nėra daręs neskausmingos operacijos? Juk Adomą pirma užmigdė, o pas-kui išėmė šonkaulį.

*

Nesveikuojanti mergina, nenorėdama eiti į gydytojo kabinetą ir mokėti už vizitą, sutikusi gatvėje gydytoją, paklausė:

— Daktare, aš blogai jaučiuosi, neturiu apetito, svaigsta galva. Gal brūkšteltumėt receptą?

— Su malonumu, — atsakė gydytojas, — tik prašom nusirengti, aš turiu pirma apžiūrėti.

*

Mokslininkas Daltonas, paklaustas, kodėl neve-da, atsakė:

— Mano galva taip prikimšta trikampių, chemi-nių reakcijų ir bandymų su elektra, kad joje nebetilptų mintis apie žmoną.

*

Prancūzų rašytojas ir diplomatas Paul Claudel (1868-1955) buvo aistringas muzikos mylėtojas. Kartą koncerte, įpusėjęs Beethoveno simfonijai, viena pleputė sušuko:

— O, Dieve, ar yra kas gražesnio už muziką!

— Taip, ponias, — sumurmėjo Claudel. — Tyla.

*

Kartą žinomam fizikui Einšteinui teko dalyvau-ti nuobodžiame pasitarime. Pranešimas buvo skai-tomas jau dvi valandas, ir galo dar nebuvo matyti. Nuobodulio kankinamas, Einšteinas tarė savo kai-mynui:

— Pagaliau aš imu suvokti, kas yra begalybė.

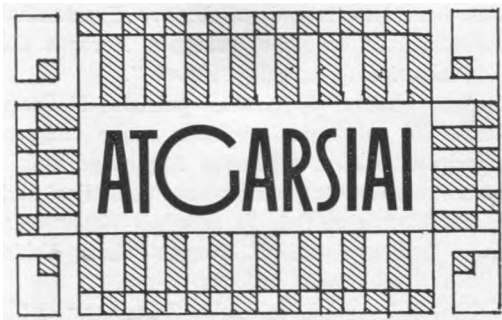
TRUMPAI IŠ VISUR

■ Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros 93 kunigai 1988 m. vasario 2 d. pasiuntė raštą Gorba-čiovui, kuriame atkreipia dėmesį, kad Bažnyčia atskirta nuo valstybės, bet ateizmas yra sujungtas su valstybe ir tuo laužomas konstitucinės lygybės dėsni. Ateizmas privalo būti atskirtas nuo valsty-bės. Laiške rašoma: “Bažnyčiai neleidžiama kiš-tis į valstybės reikalus, o valstybės pareigūnai ki-šasi į Bažnyčios struktūrą, reikalaudami, kad ti-kinčiųjų bendruomenei vadovautų ne kunigai, o valdžios patvirtinti pasauliečiai. Jie tvarko kunigų paskyrimus, nustato išleidžiamų religinių knygų skaičių, jų tiražus, nustato, ar leisti bažnyčią sta-tyti, ar ne, remontuoti, ar ne ir t.t. žodžiu, visa Bažnyčios veikla tvarkoma ateistų. Prieita prie to, kad šiuo metu ketvirtadalis Lietuvos parapijų liko be kunigų”.

■ Cook apskrities kalėjime, Čikagoje, sielovada rūpinasi seselė Evelyn Sommers, 50 m. Ji ten turi savo raštinę ir jau yra praleidusi penkerius metus, būdama patarėja kalinėms. Tame kalėjime tarp 5 600 kalinių yra 325 moterys, kai kurios iš jų nu-baustos už žmogaus nužudymą. Ji kalbasi su kalinėmis, eina su jomis į teismą. Ji išlaikoma privačios grupės. Vyskupija šiame kalėjime turi savo kapelioną, broliuką vienuolį ir dar seselę darbuotis su kalimais.

■ Pravieniškio stovyklon uždarytas kovotojas dėl žmogaus teisių Petras Gražulis buvo nubaustas karceriu, kur jis buvo paskelbęs bado streiką. Bau-džiamas už atsisakymą tarnauti Sovietų armijoje.

■ Sovietų Sąjungos oficiali Žmogaus teisių ko-misija pasiūlė amnestuoti visus kalinius, kurie nu-bausti už savo religinę veiklą. Komisija sudaryta ryšium su 1000 m. krikščionybės paminėjimu Ru-sijoje.

Gerbiamasis Redaktoriau,

Prašyčiau iškelti šį klausimą spaudoje. Lietuviškai kalbančių vaikų stovykloje (neminėsiu kurioje) vaikai, kurie visada ta kalba kreipiasi į kitus, yra bendraamžių pajuokiami. Tai kančia tiems vaikams kasmet.

Šiais metais jau ir tikyba buvo pajuokiama. Vaikas, atsivežęs rožinį, garsiai ir aiškiai pajuokiamas už "keistą elgesį", t.y. maldą. Vaikas tai girdi, stebi ir verkia. Širdis nusivilia ir apkarsta. Vaikas skundžiasi: kokie tie lietuviai, su kuriais nori bendrauti, o jie šitaip elgiasi ir atrodo, lyg visų užtariami. . . . Kaip vaikui paaikškinti? Ko tuos vaikus moko jų tėvai? Ar jie su vaikais nesimeldžia? Argi tokiu būdu mes neauginame mažų veidmainiukų? Argi nesuprasime, kokią žalą jie daro kitiems, o taip pat ir sau, šitaip išjuokdami tai, kas krikščionims ir lietuviams turėtų būti šventa? Tie vaikai nepriima "kitokio", net ir malonaus stovyklautojo tik dėl to, kad jis pamaldus! Iki kur priejo tos organizacijos ideologija, jeigu šitoks jos narių elgesys!

Stovykloje (vėl neminėsiu kurioje) jaunuoliai 13-14 m. amžiaus svečiuojasi mergaičių miegamuosiuose naktimis, neduodami miegančioms poilsio ir sumažindami jaunų mergaičių privatumo jausmą, tiesiog kai kurias sukrėsdami. O būrelių vadovės tyli, jų neišprašo nei vadovybei "neįskundžia", bet tyliai pritaria. . . . Ko mes vaikus mokome, prie ko pratiname, šitaip besielgdami? Plaukai šiaušiasi ir norisi prašyti vadovybės pagalbos, bet išgirsti, kad tie asmenys labai geri, tikrai pasiaukoją, mėginantieji viską, kas įmanoma, ir t.t.

Ar būtų tikslu apie tai tylėti, nekreipti dėmesio į tas klaidas? Nežinau, ką čia reiktų daryti, bet man tikrai skaudu ir labai rūpi. . .

Rūta Udrienė

Brangus Redaktoriau,

"Laiškai lietuviams" padėjo mano seseriai Rita Vilokaityte išlaikyti lietuvių kalbą ir stiprino

jos dvasinį gyvenimą, ilgus metus jai būnant Vokietijoje ligoninėje. Ritos vardu reiškiu Redakcijai gilią pagarbą ir padėką už nenuilstamas pastangas išlaikyti mummyse gyvą religinį ir tautinį jausmą. Ritos atminimui skiriu 100 dol. parenti "Laiškus lietuviams".

Julija Šaulienė

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Brazilijoje 1988 m. birželio 20 d. mirė prel. Pijus Ragažinskas, sulaukęs 80 metų amžiaus. Buvo daug pasidarbavęs Brazilijos lietuviams: Mebonavo Sao Paulo lietuvių parapijoje, buvo PLB Brazilijos krašto pirmininkas, vienas iš vadovų lietuvių meninio klubo, "Šviesos" redaktorius, redagavo ir "Mūsų Lietuvą", daug padėjo ankstyvesniems ir naujesiems lietuviams imigrantams. Buvo gimęs 1907 m. gegužės 4 d. Pajevonyje, Vilkaviškio' apskrityje. Kunigu įšventintas 1931 m., Brazilijoje darbavosi nuo 1936 m.

■ Nauja šventąja paskelbta seselė Rožė Filipina Duchesne Švč. Jėzaus Širdies vienuolijos narė, gimusi Prancūzijoje, bet 34 metus praleido, skleidama krikščionybę Amerikoje. Čia atvyko pasiryžusi dirbti tarp indėnų. Ji atidarė mergaičių mokyklą St. Charles, Mo. Jau sulaukusi 72 m. amžiaus, apsigyveno tarp Potavotami indėnų Kansas valstijoje. Mirė 1982 m., sulaukusi 83 metų amžiaus. Į jos kanonizaciją buvo suvažiavę Romon tūkstančiai žmonių.

■ Čikagos arkivyskupijos sielovados tarybon paskirti du jaunuoliai: John Reichart, iš Šv. Ignaco aukšt. mokyklos, ir Irma Ruiz, iš Marijos aukšt. mokyklos. Toje taryboje yra 40 narių, ir ji yra patariamasis organas arkivyskupijos sielovadoje.

■ Kankinio vysk. Vincento Borisevičiaus kruvini marškiniai birželio 26 d. įteikti popiežiui Jonui Pauliui II. Apie tai gausiai rašo italų spauda, pažymėdama, kaip vyskupas buvo žiauriai mušamas, jo galva spaudžiama geležiniu lanku, laikomas karcerio srutose, bet išliko nepalaužtas. 1946 m. rugpjūčio 26 d. pasmerktas mirti ir Vilniuje, Gedimino kalno papėdėje, kareivinių kieme kartu su kunigu Pranu Gustaičiu sušaudytas.

■ Viduklėje lietuviai pasistatė kryžių su užrašu, kad tai 600 m. Tautos Krikšto atminimui. Už poros dienų, 1987 m. birželio 29 d. rajono saugumiečiai kryžių nuvertė.

■ Saldutiškyje laidojant vietos kleboną kun. J. Masalskį, mokytojai užrakino mokyklos duris, kad moksleiviai neišbėgtų į laidotuves, į kurias buvo atvykęs ir vyskupas.

■ Laisvajame pasaulyje yra leidžiami 59 lietuvių laikraščiai, periodiniai bei neperiodiniai žurnalai ir veikia 37 lietuvių radijo programos. Tuos duomenis kultūros kongrese paskelbė J. Stempužis.

■ Viena iš pirmųjų trijų, įstojusių į steigiamą Šv. Kazimiero seserų vienuolyną — Motina Concepta Unguraitė mirė Čikagoje, sulaukusi 100 metų. Ji yra buvusi novicijų mokytoja ir taip pat yra mokytojavusi daugelio parapijų mokyklose.

■ Prel. Jonas Balkūnas, 14 metų išgyvenęs St. Petersburg Beach, FL, liepos 19 d. persikėlė į Nek. Prasidėjimo seselių vadovaujamus Matulaičio namus Putname, CT.

■ Kardinolas Vincentas Sladkevičius savo pirmoje kalboje į lietuvių Romoje pasakė: “Dangaus karalystė turi pradžią čia, žemėje. Reikia pradėti gyventi ir veikti dėl dangaus. . . Jaunime, saugokite visomis išgalėmis šias dorybes — fizinį pilnumą ir dvasinį nekalumą, nes tai didžiai brangus turtas... Lietuva eina kryžiaus keliu. Bet ji gyva. Ji turi savo turtingą tautinę kultūrą ir savo nepalaužiamą tikėjimą bei ištikimybę Apaštalų Sostui. . . Bažnyčia mūsų Lietuvoje, tiesa, kenčia, bet nepalūžta ir drąsos bei vilties nepraranda. . . Šiandien visas pasaulis prisimena katalikišką Lietuvą ir stebisi mūsų tautos giliu tikėjimu. Ir šis tikėjimas yra išbandytas bei įrodytas mūsų kankinių krauju ir mūsų išpažinėjų nesuskaitomomis kančiomis”.

■ JAV Teisės gyventi sąjūdis paskelbė stiprų pareiškimą prieš Dukakio ir Bentseno kandidatūrą į prezidento ir viceprezidento postą dėl jų palankumo abortams.

■ Maskvoje krikščionių religinės laisvės gynėjų grupė privačiame bute turėjo šv. Mišias už persekiojamus tikinčiuosius. Dalyvavo apie 20 kitaminių, jų tarpe A. Ogorodnikovas, S. Kovaliovas. Buvo ir kun. Lapkovski iš Krymo. Jį valdžia pašalino iš parapijos dėl to, kad reikalavo grąžinti uždarytas bažnyčias.

■ Romoje įsisteigė naujas sąjūdis — Krikščioniškoji Europa. Pagal Jono Pauliaus II pareikštą mintį, jie sieks suvienytos Europos, kurios pagrindas — krikščioniškas paveldėjimas. Pasiryžę panaudoti spaudą, radiją, televiziją, suvažiavimus, kongresus ir kitas priemones.

■ Gallup instituto tyrimai parodė, kad JAV-se per paskutinį dešimtmetį padaugėjo skaičius tų, kurie tiki pagrindines krikščionybės tiesas, ir dabar tokių yra 84%, bet 3% sumažėjo tų, kurie priklauso kokiai nors krikščionių Bažnyčiai.

■ Vokietijoje rugpjūčio 7 d. mirė kun. Bronius Liubinas, 64 m. amžiaus. Buvo staigiai ištiktas širdies smūgio. Kunigu įšventintas 1946 m., turėjo Šv.

Rašto licenciatu laipsnį. Klebonavo Frankenthaly. Bendradarbiavo spaudoje, redagavo Europos sielovados neperiodinį žurnalą “Krivulę”.

■ Kun. Alfonsas Svarinskas, paleistas iš Permės lagerio, dėl palūžusios sveikatos sutiko emigruoti, nuo rugpjūčio 23 d. tapdamas Augsburguro vysk. J. Stmpfle svečias, tarpininkaujant Vokietijos užsienio reikalų ministerijai. Jo reikalais rūpinasi artimas jo draugas kun. Ant. Bunga, Vakarų Vokietijos lietuvių sielovados vadovas.

■ Ukrainoje, netoli miestelio Zarvanitsia, pirmą kartą po 41 metų buvo viešai aukojamos mišios. Susirinko šeši tūkstančiai tikinčiųjų, nepaisydami policijos trukdymų. Jas organizavo vysk. Pwel Wasyluk.

■ Prancūzų teatralų grupė, tarpininkaujant Liono arkivyskupui, nuvykusi į popiežiaus vasaros rezidenciją — Castelgandolfo, popiežiui suvaidino rašytojo Charles Peguy dramą “Joanos Arkietės žmonių meilės paslaptis”, kur jautriai pavaizduota Kristaus kančia ir mergelės Marijos buvimas šalia kenčiančio Kristaus.

■ Prel. Audrys J. Bačkis popiežiaus Jono Pauliaus II skiriamas nuncijumi į Olandiją ir pakeliamas į arkivyskupus. Iki šiol jis buvo Vatikano Viešųjų reikalų pasekretoris.

■ Lietuvos vyskupų ir dvasininkų delegacija, atvykusi į Romą balandžio 13 d. privalomam pasimatymui su popiežiumi, turėjo su Jonu Pauliumi II pasikalbėjimus. Buvo atvykę arkiv. Liudvikas Povilonis, Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas, vysk. Antanas Vaičius, Telšių vyskupijos administratorius, vysk. Jonas Preikšas, Kauno arkivyskupijos apaštališkojo administratoriaus augziliaras, vysk. Vincentas Sladkevičius, Kaišiadorių administratorius, vysk. Vladas Michelevičius, Kauno arkivyskupijos administratoriaus augziliaras, prel. Algirdas Gutauskas, Vilniaus arkivyskupijos kapitulinis vikaras, prel. Kazimieras Dulksnys, Panevėžio vyskupijos kapituliarinis vikaras, prel. Antanas Bitvinskas, Kauno arkivyskupijos kancleris, kun. dr. Pranciškus Vaičekonis, Kauno kunigų seminarijos dėstytojas. Lietuvos vyskupų delegacija, Romoje išbuvusi dvi savaites, išvyko atgal į Lietuvą balandžio 27 d.

■ “Moskovskije Novosti” papeikė Klaipėdos miesto vykdomąjį komitetą, kad jis neturėjo drąsos pripažinti, jog Klaipėdos bažnyčia buvo neteisėtai atimta ir už tai tikinčiųjų neatsiprašyta.

■ Okupuotoj Lietuvoj saugumas ragina Nijolę Sadūnaitę išvykti iš Lietuvos, nes ji nesilaikanti įstatymų.

TRISDEŠIMTASIS „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ KONKURSAS.

Jau trisdešimtą kartą skelbiame straipsnio konkursą. Konkursui tiek suaugusieji, tiek jaunimas gali pasirinkti bet kurią temą iš čia siūlomų:

1. Moralė be religijos?
2. Rasinis klausimas.
3. Religinio atšalimo priežastys.
4. Dėl ko kai kurie žmonės meta savo religiją ir ieško kitos?
5. Koks skirtumas tarp tavo buvusio vaikystės Dievo ir dabartinio?
6. Ko lauki iš Bažnyčios ir kunigų?
7. Moters vieta Bažnyčioje.
8. Dėl ko trūksta pašaukimų į dvasinį luomą?
9. Seksualinis auklėjimas.
10. Ar žmogaus išorė atspindi jo vidų?
11. Kaip jautiesi vyresniųjų kompanijoj?
12. Laisvė, teisės, pareigos.
13. Kur žmonija eina pirmyn, kur atgal?
14. AIDS įtaka žmonių, ypač jaunimo, moralei.
15. Ištikimybė principams ir tolerancija kitaip manančiam.
16. Ko reikia mūsų spaudai?
17. Kokių reformų reiktų jaunimo organizacijoms.
18. Kokie auklėtojai (mokytojai) jaunimui patinka.
19. Draugų įtaka (Peer pressure).
20. Kuo dabartinis jaunimas labiausiai domisi.

Jaunimas turi pažymėti, kad straipsnis skiriamas jaunimo konkursui. Vertindami straipsnius, jaunimui taikysime skirtingus standartus. Jeigu prie straipsnio nebus pažymėta, kad jis skiriamas jaunimo konkursui, tai jį dėsime į suaugusiųjų kategoriją. Straipsniai turi būti tokie, kad tiktų spausdinti „Laiškuose lietuviams“. Jaunimo rašiniai turėtų būti bent 2-3 mašinėle rašytų puslapių, o suaugusiųjų — bent 4-6 puslapių. Žinoma, gali būti ir ilgesni, tik ne per ilgi.

Straipsniai turi pasiekti redakciją ne vėliau kaip 1989 m. kovo mėn.

1 dieną. Autoriai pasirašo slapyvardžiu, o į atskirą vokelį įdeda savo tikrąją pavardę, adresą ir telefoną. Temas galima ir kitaip formuluoti.

Premijoms turime 1600 dolerių.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312-737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.